

Rs. 30.00
ISSN 1694-3171

Revi LALIT

d e k l a s
Enn Piblikasyon Lagazet Lalit deklas

No. **151**
ZIYET 2023
UT 2023

ISSN 1694-3171

EDITORIAL
**KI ETE
REZIM
JUGNAUTH?**

PAZ 3

► **GRUP WAGNER, SO ATAK E SO RETRE**

Paz 6

▷ **POLITIK BAZE lor PROGRAM V. DANZE zis VIZ "BLD"**

Paz 9

► **FORUM DIEGO: REPORTAZ ek DISKUR ORATER**

Paz 19

▷ **TAX DIREK ubyin TAX INDIREK : KI pli BON pu KLAS TRAVAYER**

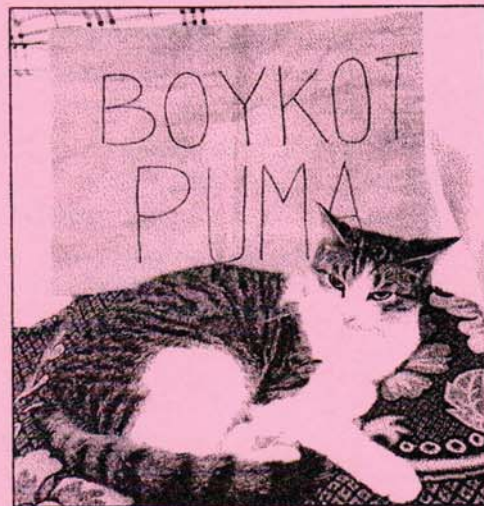
Paz 28

► **TRANSMISYON AKSELERE KONSYANS DEKLAS: SEKTER KONSTRIKSYON**

Paz 32

Enn desin artist miral Banksy inn fer lor enn pano miray dan Gaza detrir par bombardman avyon Israelyin.

Pu Zurne Aksyon Boykot Puma, BDS finn lans enn kanpayn foto 'Sat v. Puma'. Dimunn diferan pei bizin tir foto zot sat ar pankart 'Boykot Puma' avoy BDS Palestinn. Foto pli lao montre enn sat Rozil ar so pankart.

Zurne *BOYKOT Puma* - Paz 34

KONTENI

Nimero 151

Ziyet - Ut 2023

EDITORIAL: Ki ete Rezim Jugnauth?	3
Lalit an Aksyon	5, 16
Ka Konstitusyonel Lindsey Collen fixe pu argiman “In limine litis”	5
Larisi: Grup Wagner, so Atak ek so Retre	6
Kimanyer Amenn Lalit pu Ranvers Guvernman Jugnauth	7
Politik Baze lor Program v. Danze zis viz “BLD”	9
Jabaljas ek Bulbak	12
Ki Finn Ariv Ka Tortir?	13
Lalist Dimunn ki finn Mor an-detansyon Polisyer	15
Ka Tortir Dlvn Lakur	16
Lazistis ki Tarde Vedir Lazistis ki Niye	17
Bicycle Lane Partu? Enn Viktwar!	18
Forum Diego Garcia Minisipalite Porlwi Mobiliz diferan Kuran Politik	19
Deklarasyon Komin lor Diego Garcia 2023	21
Diskur Alain Ah Vee	22
Diskur Jean-Claude Bibi	23
Diskur Lindsey Collen	26
John Kirby Nye ki USA deryer Mitinnri Prigozhin	25
Komanter LALIT lor Bldze Padayachy	27
Tax Direk ubyin Tax Indirek? Ki pli bon pu Klas Travayer	28
“De-dolarizasyon”	29
Lakaz Lamyant: PPS, Depite ek Ofisye CAB pa Okuran Desizyon Guvernman	30
Kontrandi Rankont NHDC, LALIT ek Delege	31
Transmisyon Akselere Konsyans de Klas: Konstrikasyon	32
Palestinn: Nasyon Zini Komemor Zurne Nakba	33
Viktwar Kanpayn BDS	33
Israel pran nuvo Mezir pu Expans Kolonizasyon Wes-Bank	33
Zurne Aksyon Boykot Puma	34
Let Federasyon Sindika dan SOMALP a Premye Minis lor Israel so Apartheid	34

INPRIME PAR LALIT,
153 RUT RWAYAL, GRNW, PORT LOUIS, REPUBLIK MORIS.
RS 30/-

www.lalitmauritius.org TEL 208 2132 ek 208 5551 lalitmail@intnet.mu
YOUTUBE CHANNEL: lalitmauritius SOUNDCLLOUD CHANNEL: lalitmauritius
Facebook LalitMauritius

Ki ete Rezim Jugnauth?

Li pe vinn deplizanpli kler ki rezim Jugnauth li “bonapartist” dan lesans ki li finn reysi gayn enn sertenn degre kontrol lor *tu* klas sosyal, inklir klas kapitalist ki normalman kontrol leta burzwa, pa lekotrer.

Alor anu gete ki kalite chalennj deklas ena kont rezim Jugnauth. Kot sa chalennj la sorti? Kotsa li pu sorti? Depi kotsa li ti bizin sorti?

Burzwazi

Pu kumanse, ena burzwazi an-antye. Eski li pu amenn enn chalennj kont MSM?

Sa klas la inklir sa seksyon tenas burzwazi istorik, ki desandan propriyeter esklav, ki ti gard travayer angaze lor tablisman, ki ti gran inportater, finn tu-dernyeman vinn enn espes *burzwazi deta* limem. Sa ti pu inimazinab 10 an desela. Kan nu koz *burzwazi deta* dan LALIT, nu pa pe koz depite sipa Minis, sipa ti-burzwazi, u kit nomini dan laparey deta. Nu pe koz kitsoz byin presi: enn burzwazi ki detenir kapital, e ki so devlopman depann lor lel politik leta burzwa, ki zordi reprezante par rezim Jugnauth.

Dan lepase, “burzwazi deta” ti vedir gran planter, ki pena tablisman, ki so kapital ti proteze par tu kalite lalwa e ti proteze par enn trale kor para-etatik. Li ti osi dan sekter pu diminye inportasyon, e ki ti depann buku lor tennder ek kontra guvernman pu prodwi kuma prodwi farmasetik, batri loto ek batri lezot veykil, materyel netwayaz, konkasez. Li ti enn lafors ekonomik segonder konpare avek *burzwazi istorik*. Li ti inklir dimunn tu kominote. Me zordi, sirtu apre pandemi Kovid, burzwazi an-antye finn vinn depandan lor Leta. Sa li pa zis aköz leta ena puvwar pu uver u ferm frontyer me aköz leta finn donn gro sibsidi a

burzwazi. An partikilye, leta pe sibvansyon burzwazi an-antye atraver so *Mauritius Investment Corporation (MIC)*, ki ti met dibut an 2020 avek kapital Rs80 milya, ki sorti depi Labank Santral. Kumsamem ki guvernman finn flot klas kapitalis. Atraver enn form nasyonalizasyon bizar san ki ena enn su kontrol piblik! Sa kalite mezir pu flot klas kapitalis pe kontinye. Par exanp, dan dernye bidze, Guvernman MSM pe rey det, anil lamann ek aryeraz lintere, tu konpayni ki pa finn pey sa tax pu finans *Wage Assistance Scheme* pandan kriz Kovid.

“Burzwazi istorik” finn abandonn so rol *politik* kan li finn redwir a enn sinp “burzwazi deta” ki depann lor faver guvernman pu so sirvi. Sa li pri ki li peye pu ki pa “nasyonaliz” li net. Li finn mem disud bann striktir ki ti permet li ena enn ekspresyon politik byin vivas kuma MSPA (*Mauritius Sugar Producers Association*), MEF (*Mauritius Employers Federation*) ek JEC (*Joint Economic Council*). Tu sa bann organizasyon kapitalist la finn ranplase par *Business Mauritius*, enn organizasyon byin tem ki rule par enn poyne fonksyoner. Tusala pu dir ki pu premye fwa dan listwar, “klas kapitalist istorik” nepli ena enn platform ekspresyon politik okler. Li pena enn vizyon politik pu propoze uvertman, ni mem enn lavwa politik. Li finn al ziska perdi so monopol lor lekurs atraver so kontrol lor MTC (*Mauritius Turf Club*).

E tusala pu dir ki guvernman MSM, rezim Jugnauth, finn apriwaz klas kapitalist *anmemtan* ki li ankor pe fer tu nesese pu sirvi ek devlopman klas kapitalist. MSM ankor pe furni permi pu bayant later, inklir later agrikol, lor marse fonsye internasyonal, furni permi pu nuvo lotel ek lezot proze turistik. Li reysi fer tusala anmemtan ki li asir silans klas kapitalist par balans kapital MIC kuma enn labwet divan so lizye. Samem ki apel “koripsyon”. Li sa puvwar leta pu kontrol burzwazi. Nu bizin konpran sa parski sa pu ed nu pu truve ki problem la li pa ki kapitalism li bon si tir koripsyon ladan: kapitalism ek sa inegalite lor lekel li batir, li implik ki sosyete antye li koronpi. Koripsyon li pli suvan enn diyl ant koripter ki detenir larzan ek koronpi ki ena puvwar donn permi, donn tennder, donn kontra.

Klas Travayer

Anu get latitud guvernman dirize par MSM anver klas travayer. E osi, kimanyer klas travayer truv MSM ek so bann alye.

Ki rezim Jugnauth fer pu kontrol klas travayer? Li gard sa imans klas mazoriter la trankil par enn seri form ed sosyal – iniversel, u pa – ki azir kuma enn file sovtaz ki anpes dimunn mizer vinn pli mizer. Par exanp, saler minimem pa finn ogmante, me guvernman pe met enn sibsidi pu ki reveni minimem ariv Rs15,000 par mwa; Bidze 2023 finn renuvle sibsidi lor manze debaz ek lor bonbonn gaz,

ogmantasyon pansyon vyeyes iniversel ek pansyon dimunn andikape, ki amenn reveni pu lafami an-antye, transpor gratis pu seki plis ki 60-an, etidyan e andikape, swin medikal gratis dispanser ek lopital, ledikasyon gratis (depi preskoler aster), tenk dilo ek laponp sibvansyone, sibsidi lor lozman.

Lot klas sosyal mazer ansam ar klas kapitalist, li klas travayer.

Mem si klas travayer finnn vinn klas mazoriter partu dan lemond pu premye fwa dan listwar otur lan 2000, sa 30-40 an atak sances par neo-liberalism pe akil klas travayer, deplizanpli. Dan sa dernye 30-40 an la, lalit deklas finnn redwira enn seri lalit defansiv kont tu sa atak ki “kapital” finnn lanse kont “travay”, anpartikilye, kapital finansye: sa seksyon kapital pli koronpi ki tu. Klas travayer mondyal so par dan reveni mondyal, e osi isi onivo nasyonal, finnn diminye san relas. Pa zis sa. Klas travayer mondyal so par dan dibyin mondyal, li pli tipti ki zame li finnn etc.

Zordi, tu parti politik Moris deklare ki zot “anfaver klas travayer”. Fek truv sa dan MSM avek sa seri “mezir sosyal” dan bidze, ki Minis Padayachy kareman apel “sosyalist”. Otur Fet Travay 1 Me, tu parti politik fer sa deklarasyon ki zot pro-klas-travayer. Parey pandan kanpayn elektoral.

Purtan LALIT li sel parti politik ki reprezant enn chalennj depi pwin-devi klas travayer a rezim Jugnauth. Nu enn chalennj *politik* for me, ziska ler, nu feb anterm elektoral. Ashok Subron so *Rezistans ek Alternativ* ki ti pretann reprezant klas travayer, li osi, zordi pe uvertman mobiliz dimunn otur Navin Ramgoolam! Alor sa elimin so posibilite pretann li reprezant klas travayer.

LALIT so linfliyans politik li prezan, e li ena so lefe. Kifer nu pa pli for? Ena enn rezon byin sinp: klas ki nu reprezante, savedir klas travayer, li tuzur pe

sibir depi sa lofansiv burzwazi mondyal finnn amene kont li depi dernye 30-40 an. Seki inportan ladan se, kontrerman a burzwazi, klas travayer, anplis de so vizyon politik, li ena enn lavwa politik, ki burzwazi pena. Alor LALIT, ansamek muvman sindikal, reprezant sa lavwa la. E ansam nu ena kapasite pu devlop enn chalennj a rezim Jugnauth depi pwin-devi klas travayer. Muvman sindikal, par exanp, sutenir, e suvan amenn mobilizasyon lor, sartin pwin programatik LALIT: suvrennte alimenter, dekolonizasyon ek demilitarizasyon Diego/Chagos, liberasyon lepep Palestinyin, sutyin pu servis piblik *iniversel* (pa sible), kuma servis lasante, ledikasyon, pansyon, sutyin pu demand pu ogmantasyon saler lor baz som fix olye pursantaz aköz sa ena tandans diminye lekar ant saler, priz pozisyon kont lager, anfaver servi langaz maternel dan parlamen e kom medyom dan lekol.

Me, an zeneral, MSM reysi ris sartin lider sindikal lor zot pozisyon. Anmemtan, lopo-zisyon extra-parlmanter reysi ris lezot sindikalist ar zot (kuma Bruneau Laurette ti fer avek Ashok Subron ek fe-Rashid Imrith). Lezot sindika, kuma CTSP, ziska enn sartin pwin, ek GSA ena tandans vinn ONG-ifye e anfaver “sosyete sivil” olye ede pu batir enn klas travayer independan dan so vizyon ek aksyon, depi parti politik burzwa ek depi Leta. An zeneral, klas travayer res spektater dan sa lepok kot tit-burzwazi, kan kriz tap for lor li, tom dan kriz isteri demas.

Tit-Burzwazi

Dan dernye 3-4 an, klas sosyal pli aktif dan lopo-zisyon politik se tit-burzwazi. Tit-burzwazi ankri. Lez par lez tit-burzwazi pe degradingole, tombe dan proletarya. Guvernman pe flot klas kapitalis, e klas travayer pe benefisy “mezir sosyal”, me

tit-burzwazi pa pe gayn sutyin politik ki li santi li bizin pu sovgard li ekonomikman.

Alor tit-burzwazi li an-ebilisyon e politikman, li pe trap diferan zuti. Parfwa 2 zuti azir kumadir enn sizo kont rezim MSM, e parfwa lefe so mank refleksyon lor lefe so aksyon vedir li plito ranforsi rezim Jugnauth, omwin elektoralman. Anu analiz sa.

MSM relativman feb dan laplipar rezyon irbin. Lopo-zisyon parlamenter, par kont, zot ena enn lasiz dan lavil, me zot pankor futi fer okenn lalyans. Bann lafors extra-parlmanter, zot ena enn sartin lafors, me, zot osi, inikman dan lavil. Parti extra-parlmanter afebli rezim Jugnauth politikman dan lavil. Sa explik rezon Jugnauth servi represyon kont zot. Me, anmemtan, li paret kontradiktwar, me sa bann lafors extra-parlmanter la, aköz zot pa dan lalyans ar lopo-zisyon parlamenter, zot an realite, ranforsi Jugnauth elektoralman. Zot diviz vot ki MMM, PMSD ek Parti Travayis ena dan lavil.

Jugnauth finnn konstaman travay pu sabot inifikasyon tu lafors lopo-zisyon ti-burzwa – enn inifikasyon ki deza difisil. Tit-burzwazi li pena kapasite, antan ki klas, tom dakor lor enn proze sosyete kuma klas kapitalis ek klas travayer konn fer, e suvan, anfet fer.

Alor, pu rezime, Jugnauth pa bizin pran enn su traka ar burzwazi. Li finnn fini aprivwazli. Rezim Jugnauth pe, anmemtan, gard klas travayer relativman pasif, aköz li demobilize alabaz apre tu sa atak depi kapital depi 30-40 an. Dimwin pur lemoman. Me selman li ena pu fer fas sa de chalennj dan direksyon opoze dan tit-burzwazi: enn kote ena PT, PMSD, MMM dan lopo-zisyon parlamenter, ki pe sey inifye atan pu eleksyon zeneral, e lot kote ena enn seri chalennj popilist extra-parlmanter baze

lor mekontantman tit-burzwazi irbin. Enn mekontantman telman zeneralize ki li lor rebor listeri demas popilist an-permanans. Ena fwa, sa fenomenn “tit-burzwazi araze”, li ena tandans vinn pa zis popilist, me osi fasizant.

Alor, tusala explik kifer rezim Jugnauth servi represyon kont dimunn kuma ansyin Minis Lazistis Rama Valayden, ki lider Linyon Pep Moris, mem si rezim Jugnauth truv Valayden zwe dan so faver *elektoralman*. Parey kuma Bruneau Laurette, Sherry Singh, Avengers, Roshi Bhadain ek lezot. Laurette finn mem deklare uvertman ki li ena lintansyon pwiz dan labaz elektoral MMM ek PMSD. Purtan li mobiliz dimunn kont MSM a enn tel pwin ki Jugnauth pe ena rekur a represyon kont li. Rezim li mem servi represyon kont zurnalis lapres ek radyo ki ponp sa bann lafors lopoizasyon la.

Represyon pu rezud problem politik?

Rezim Jugnauth servi represyon kan li pa kapav fer fas chalennj depi tit-burzwazi. Li servi lafors polisyer kuma enn zuti politik kont opozan politik: arestasyon abizif, lafuy abizif, pyez dimunn ar ladrog, sarz provizwar kan pena matyer pu purswiv ditu.

Konklizyon

Sel manyer pu ranvers e ranplas rezim Jugnauth se pu organiz klas travayer an-antye lor baz enn program klas travayer. Nu, dan Moris, nu ti reysi fer li dan bann lane 1930 ek dan bann lane 1970. Nu kapav refer li. E nu oblize fer li: pena sime kupe. Pena lot sime apart lalit pu sosyalism. E se sa rezon-det LALIT: pu amenn lalit pu sosyalism.

26 Zin 2023

LALIT AN AKSYON

Dekoloniz e Demilitariz Diego/Chagos

Tab-rond uver ki LALIT ti organize pu Fet Lindebandans 12 Mars lor tem “Kot Nu Ete, apre 55 an Lindebandans lor kestyon Chagos, inklir Diego Garcia?” finn deklans de gran aksyon ki ti viz pu amenn koerans ek inifikasyon politik lor kestyon dekoloniz, demilitariz e re-inifikasyon Repiblik Moris: enn deklarasyon komin ek enn Forum.

Deklarasyon Komin

Deklarasyon Komin u kapav lir dan Revi. Li finn siyne par lorganizasyon ek individi, Moris ek Rodrig.

Forum

Forum la ti Minisipalite Port Louis – savedir atraver lafis, rezo sosyal ek ti-trak, nu ti invit etidyan kolez, organizasyon zenn, sindika, organizasyon fam, organizasyon Chagosyin, e piblik an zeneral. Sa finn fer an de vole aköz premye dat ki ti pu forum, enn mwa avan, ti bizin ranvwaye aköz warning lapli toransyel. Forum la ti byin for politikman anterm prezans, anterm diferan kuran politik prezans, e anterm konteni. U kapav lir diskur kle

dan forum ki uver refleksyon lor stratezi nuvo faz lalit, pli divan dan nu Revi, e get li preske an-antye dan nu seksyon video lor nu websayt.

Prezans delegasyon LALIT

Le 17 Zin, LALIT ti avoy enn delegasyon pu prezans dan komemorasyon ki Grup Refizye Chagos ti fer 50 an apre demye bato finn debark refizye Chagosyin kan US-UK finn depeple Chagos pu met baz militer lor Diego. Olivier Bancoult finn re-afirm lyin ant lalit pu dekolonizasyon Repiblik ek lalit pu Chagosyin kapav return Chagos. Me, li tuzur pa finn koz kont baz. E, dapre nu, baz militer laba, samem ki anpese dekolonizasyon e refi pu drwa de-retur. Premye Minis Jugnauth finn fer enn atak an-reg, byin argimante, kont USA. Me, savedir, Jugnauth so diskur ti an-kontradiksyon (ki bon) avek so lof enn bay 99-an a USA pu so baz lor Diego! Li pe akiz USA met baton dan laru negosyasyon ki li, Jugnauth, pe fer ar Britanik. Sirman Britanik pe kuyonn Jugnauth par blam USA, kuma UK ek USA abitye fer, setadir sakenn blam so alye.

Ka Konstitisyonel Lindsey Collen

Fixe pu argiman par avoka
lor ‘plea in limine litis’
e lor ‘locus standi’.

Randevu kot Lakur Siprem
Lari Edith Cavell, Port Louis
Vandredi 28 Ziyet

10:30 am

Avoka: Me Antoine Domingue ek Me Jean-Claude Bibi
Awwe: Ayesha Jeewa.

Ka la pe chalennj enn lalwa Jugnauth ki donn puvwar dan lame Premye Minis pu expilse enn sitwayin Moris san donn okenn rezon e san lapel divan zidisyer.

Larisi – Grup Wagner, so Atak e so Retre

Kan nu Revi 151 pe sorti,
finn ena enn gran bulversman zeo-politik.
Dan Larisi, enn grup mersener ki ti pe lager akote solda Larisi
finn fer enn mitinnri, e ti pe menas fer lamars direk lor Moscow.
Me, zot finn bat retret dernye moman.
So lefe lor zeo-politik finn deza kumans rezone dan lemond.
Enn kote, Loksidan pe zibile, aköz Putin finn sibir enn chalennj,
me lot kote, dan Loksidan buku dimunn finn bizin resezi
kan zot realize ki kapav ena pli pir ki Putin opuwwar dan Larisi.

Tu dimunn ki reflesi, e pe swiv zeo-politik, kone ki sityasyon grav onivo mondyal. Ladministrasyon Biden ek so NATO pe kontiyn provok anmemtan Larisi ek Lasinn. Prezidan Biden avoy so Sekreter Deta Blinken Lasinn pu sanse diminye tansyon, lerla kan li returne, Biden ki dir? Li dir Prezidan Lasinn enn “diktater”!

Tu dimunn kone ki Larisi li enn pei ki imans, pli gran dan lemond, e ki ena buku lintere intern diverzan e konfliktyel. Mem si CNN ek BBC pretann ki Prezidan Putin enn diktater total, avek enn reyn stab, li pa vre. Tu dimunn ki swiv kone ki sa kalite lager ki Larisi inn amene kont Ikrenn, li pa sa mem kalite destriksyon *Shock and Awe* kuma USA amene, kot zot invahir. USA rantre, li larg bom, li atak tu infrastruktuur esansyel, li sem ladietriksyon an-vrak. Tu dimunn osi kone ki dan Larisi ena enn lel, ziska dan so prop larme, buku pli adrwat ki Vladimir Putin, ki deza enn zom nasyonalist ase de-drwat, pro-kapitalist. Ena enn lel fasizant lor lasenn politik dan Larisi buku pli pir ki Putin. Tu dimunn konn sa..

Nu osi kone, si nu pe swiv, ki lager ki Lamerik ti amene dan Afghanistan ti ena partisipasyon enn seri larme “mersener” kuma Blackwater (asterla nome, mondyel “Academi”), Jorge Scientific Corporation, ek Unity Resources Group, ant-ot. Lager ki Larisi pe amene dan Ikrenn, li osi, parey, li inklir enn konpayni mersener apel Wagner, ki osi ena kontra dan Lasiri, Lalibi, Kongo. Kan Putin inn sey fer enn forsing, pu fer solda

Wagner rant dan larme regilye, so lider Prigozhin finn ankoler.

Kumsa ki enn grup plis ki 10,000 mersener Grup Wagner, avek so sef Prigozhin alatet, finn manke fer enn ku-deta Samdi dernye. Zot ti kumans pran Moscow a-laso! Sa aksyon la finn fer sa kalite senaryo enn rezim pli adrwat ki Putin vinn vivan divan nu lizye.

Pa kone ki finn arive – petet pa ti gayn sutyin parmi ograde dan larme Larisi, ki kone – me Prigozhin finn bat retret.

Alor sa chalennj a Putin finn fware. Prezidan Lukashenko finn ofer pu pran Prigozhin dan Belarisi, donn li espes lazil, e leta Larisi pa pu purswiv li. Lezot so solda bizin rant dan larme Larisi. Lezot detay zot lakor nu pankor kone.

Tusala pu dir zis kan Ikrenn so “kont-ofansiv printan” pa ti reysi dan printan, e la, o-bo-milye lete, li ti pe gayn difikilte pran, la, Larisi rant dan enn kriz intern. Lamerik pa kone sipa pu dir li pa ti kone. Kumsa li paret so servis sekre bet. Ubyin pu dir li, li ti kone, lerla paret li-mem li dan sa ku-deta manke, li-mem li ule amenn sa “sanzman rezim” pur-le-pir.

Nu pe azut sa enn-de paragraf pu ed nu lekter konpran seki pu swiv dan bann zur, bann semenn,

bann mwa lavenir. Rapel ena tu danze enn lager nikleer, kan ena konfrontasyon militer kumsa ant USA (par Ikrenn interpoze) e Larisi.

USA inn deza byin satisfè. Atraver so lager kont Larisi, li finn obliz Lerop antye kurbe kuma enn lisyin obeisan anver so met Amerikin. USA pa ditu satisfè, par kont, ki preske tu pei Tyer Mond inn refiz rant dan lozik lager Amerikin, kot li ek so NATO provok Larisi pu invayir Ikrenn, lerla furni zarm Ikrenn, fer so fam ek zanfan fwir, so zom oblize lager, e so vye dimunn mor anplas-anplas. Amerikin pe tret Ikrenyin kuma bann “gladyater”, esklav ki amenn lager. Li enn zwe byin danzere.

Tu dimunn kone ena “Monroe Doctrine” kot Lamerik napa per-met okenn lot pwisans koste ar so frontyer. Me, sa-mem Lamerik, kan Larisi pa les kikenn koste ar so frontyer, li pa aksepte, li pare pu sakrifye ziska “demye Ikrenyin” purvi li afebli Larisi.

E, avan sa finn ariv so konklizyon, Lamerik pe anmemtan rod lev enn mem lager, kalke exakteman lor sannlala, kont Lasinn, kot Taiwane pu ena “sans” fer gladyater.

LC

Extre dessin G.Grosz

Kimanyer Amenn Lalit pu Ranvers Guvernman Jugnauth?

Pena enn “bluprintt pu ranvers enn Guvernman.

Me, si u anvi fini avek enn guvernman ki meyer ki seki deza ena,
li nesaser pu amenn u lalit e tu u mobilizasyon e tu u aksyon
baze lor enn program ki tu dimunn konpran
avek deplizanpli presizyon.

Dan LALIT, nu remarke ki parti politik meynstrim nepli amenn mobilizasyon baze lor zot program respektiv. Zot plito fer lager atraver institisyon, ziska dan ka o-kriminel, ubyin sonbre dan palab, me pa chalennj sa rezim MSM lor so politik. Si u viz sanzman, li nesaser pu atak politik Jugnauth, e pu met an-avan u program pu sanz sa bann problem defon la.

Li anfet enn drol deriv dan manyer “parti politik” azir.

Anplas ena enn konfrontasyon lor terin kot sak parti prezant so program pu sosyete, e konvink lamas dimunn lor nesosite enn tel program, mobilize lor la, e anmemtan amenn argiman koeran lor defo dan program so adverser, deplizanpli tu konfrontasyon al aterir lor terin andeor deba politik. Parfwa, melanze ar bann fe inportan, ena enn ta rimer, palab, atak kont fam sa politisyin ki zot adverser la, ubyin insinyasyon, alegasyon. Li enn fason danzere pu amenn politik. Parfwa, e seki nu pu gete dan sa lartik la, konfli al termine dan instans andeor deba politik: dan enn espes para-etatik (kuma ICAC, ICTA, FIU, etc), dan ADSU ek SST ubyin enn lot brans lapolis, ubyin dan Lakur Lazistis.

Kote MSM

Leta Jugnauth finn agrav sa tandans la. Li kareman servi laparey deta kont so adverser politik. Suvan departman lapolis ki fer sa pu li. Li pa nuvo, me li pe anpire. Lefet ki asterla ena supson grav ki lapolis finn “instal” ladrog lor adverser politik rezim MSM – dan ka Me. Akil Bissessur ek Bruneau Laurette e kont Akil Bissessur enn dezyem fwa – li montre gravite problem la. Kifer ti fer premye lafuy kot Mm. Moheeputh, belmer Akil

Bissessur, an Ut 2022? Ki eleman prev ti ena pu fer sa lafuy la kot li? Kifer finn aret so tifi ek Bissessur, si finn truv kiksoz lus kot belmer la? Ziska ler, e li byin tar asterla, pena okenn eleman prev. Sarz kont Akil Bissessur finn mem reye. Belmer Me. Sanjeev Teeluckdharry, Mm. Vev Hemlata Gaya, finn sibir enn lafuy tromatizan kot li e, li paret pa ti ena okenn rezon pu fer sa lafuy la.

Lafuy kot Mm. Vev Sweetie Ramlagun-Law paret enn kran pli grav. Li enn inbriglio, kot ena supson ki Komiser Lapolis pe abiz so puvwar dan enn regleman dekont an-reg depi ki so tifi ek so ex-zann, Pritesh Bissonauth finn rant an prose divors. Anfet Pritesh Bissonauth ti loz plint ICAC kont so ex-boper, komiser lapolis Dip, su akizasyon servi so puvwar pu benefisyé sezur gratis dan lotel Club Med. Asterla Pritesh Bissonauth partner Mm. Sweetie Ramlagun-Law.

Pli grav ankor, si sa posib, ena “manda” pu aret dimunn, fer lafuy, ki siyne, e ki pa ranpli e ki finn dekuver kan fer lafuy kot enn polisye ki nome dan anrezistremman sonor Vimen Sabapati.

Tusala, li byin grav. E tusala, li pa pu rezud *san enn program konsyan pu rezud li*.

Pa zis kote lapolis, me lezot lotorite ki sipozeman indepandan, zot osi, guvernman Jugnauth pe *instrimantaliz* zot. Sa vedit, rezim pe servi institisyon la pu so prop bate-rande dan konfli plito politik.

ICAC, ki sipoze indepandan, li finn kumans fer enn lot kalite travay osi: li atak opozan rezim MSM, e li kareman protez dimunn rezim. Alor, anplas bann MSM amenn deba politik kont zot opozan, zot kareman servi

represyon atraver institisyon guvernmantal.

Sa badinaz la li pa ti kumanse asterla. ICAC so lorganizasyon pre-desaser, *Economic Crime Office*, ti sipoze fer mem travay me finn byin vit servi politikman, enn Guvernman alepok finn anfet kareman ferm li net, kan li ti kumans enn lanket lor enn Minis, fe Jayen Cuttaree. Zordi ICAC pe servi par rezim Jugnauth.

ICTA, parey. Li sipoze indepandan me li osi pe instrimantalize, kuma ICAC. Li sipoze okip, ant ot, rezo sosyal. Li osi, li finn develop enn lot itilite pu rezim: li azir vit – mem al deklans arestasyon dan lanwit – dimoman kikenn kritik ubyin atak enn lot kikenn ki pros ar rezim, e sa-mem ICTA la li trenn lipye kan dimunn met konplint kont dimunn pros ar rezim, swa li avoy promne net. Alor anplas deba politik, nu gayn represyon.

IBA, parey. Li sipoze indepandan, parey. So bi, ant ot, se pu anpes deriv lor radyo-TV. Li osi, li finn gayn enn dezyem rol. Rezim opuvwar servi li kont opozan politik dan radyo prive. Alor anplas deba politik, nu gayn represyon.

Mem zafer pu FIU, ki li, li sipoze okip institisyon finansye.

E tu-demyeman, dabor ADSU, e ansuit enn lot lekip SST (*Special Striking Team*), anplis zot fer lanket ek arestasyon lor ladrog, zot finn inplike dan instal dimunn avek ladrog ubyin avek seki paret ladrog.

Parmi dimunn ki dir ki zot finn instale, ena aktivis anti-rezim kuma nu finn dir – e osi zot pros.

Tu dimunn asterla pe servi term “planting” depi Angle pu “instale”.

E zordi, sa finn vinn santral dan politik. Nepli pe koze lor ki polisi lor ladrog pu ki kapav kup lerb anba lipye Mafya, non. Mem si fek anons dekriminalizasyon parsyel

kanabis kuma medikaman, mem si pe pran desizyon pu fer resers pu met dibut enn lindistri kanabis, mem si ena nuvo lalwa kot pa pu ena pinisyon pu itilizater ladrog, sa pa anpes aret dimunn ki itiliz kanabis ubyin fer komers kanabis ek so derive kuma hashish. Sa realite la pa futi anpes enn kriz listeri monte kan dimunn arete avek 10 ubyin 20 kilo kanabis ubyin hashish ar li, kot dimunn lor radyo prive vinn koz “tuy zanfan dimunn” tusala. Si dimunn akize trafik kanabis, li pa pe “tuy zanfan dimunn”.

E, kan kanabis legalize, sa deli pu vann li la, li pu enn sinp ka kontrebann. Li pa parey kuma trafik simik, ni eroinn, ni Ecstasy. Ondire, ena enn defazaz dan latet dimunn. Anfet, deza ena ase lakorite dan sosyete Moris ki bizin dekriminaliz kanabis (pu rekreasyon osi byin ki medisinal, e mem prodiksyon indistriyel) – me dimunn ankor reazir kont lavant kanabis kumadir zot pankor finn interyoz sa fe la.

Ena enn veritab “koktel sosyal” ki pe forme e ki riske kree enn sityasyon eksplozif – pa zis kuma Nawaz Noorbux servi term la pu ogmant so odyomat, me ki riske kree gran dezord dan sosyete mem. Ansam dan sa “koktel sosyal” la ena:

- 1) Trafikan tu kalite ladrog e kaid tu kalite rulman, ki viz fer larzan par agrandi zot rezo e asir zot proteksyon depi arestasyon atraver enn minmiz lor sertin polisye,
- 2) Polisye koronpi ki protez trafikan, an-esanz pu enn par dan larzan la, e osi asterla,
- 3) Lider politik ki dan guvernman ki paret pe servi sa bann rezo la pu atak zot adverser,
- 4) Lider parti politik lopoziyon dan Parlman ek extra-Parlmanter pe rod amenn zot konfli politik kont Jugnauth onivo sa batay la, zot osi, par liye MSM ar lezot kaid ladrog me san enn veritab program lor lekel zot pe lite lor letan, e pu rann li pli eksplozif,

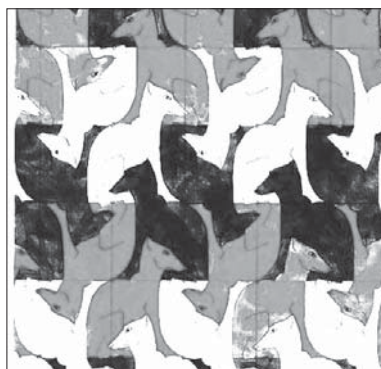
5) Radyo Prive, e osi sertin zurnalist lagazet, ki inn rant dan sa dibri la. Ena lager odyomat kot Nawaz Noorbux depi Radio Plus ek Murvind Beetun depi Top FM pe rod gayn gran, gran “an primer” lor radyo ek lor zot televizyon, e pe vant zot nomb oditer ek telespektater. Sa vedir zot bi se pa pu sanz sosyete, zot. Zot bi se pu gayn plis oditer. Kumsa zot viz pu ogmant rant depi reklam (pri pli ot, kan nomb oditer pli ot) e kumsa zot fer plezir zot patron, ki viz ogmant profi. Lapres ekrit, ki pe perdi terin aköz rezo sosyal, ena rekur a tu kalite lartik ki pa fer distinksyon ant bann fe verifeye, e bann palab, insinyasyon ek rimer, reportaz ek lopinyon. Ena bon program. Ena bon lartik. Me, zot melanze pel-mel ar rimer, insinyasyon, ek kriz listeri.

Sa “koktel sosyal” la, li amenn nu lwin net depi deba otur filozofi politik, akonpayne par mobilizasyon otur enn program politik dan lapratik. Sa “koktel sosyal” la riske ankuraz tu kalite muv ilozik, tu kalite manev irasyonel.

Li grav, kot nu finn arive.

Kumsa ki par milye dimunn Moris, inklir buku dan LALIT, finn ekut enn long, long konversasyon konpletman abetisan, osi byin ki trublan, ki ti anrezistre par Vimen Sabapati, enn parmi Navin Ramgoolam ansyin Premye Minis so bann gardkor, ki asterla antray apre so arestasyon avek plis ki 10 kilo eroinn dan so posesyon.

Sa kat-rer-tan lanrezistremman ti fer sanki Sabapati so bann interlokiter dan ADSU kone. Baze lor la, Sabapati finn zir

Extre dessin Escher

enn afidavid. Alor, si otantisite lanrezistremman la konfirme, li ule dir ki ofisye ADSU telman implike dan tu kalite deriv, e ki li pa kler si zot krwar zot “under cover” ubyin non. Antuka, li expoz enn lwin malsin ant diferan geng trafikan ladrog ek diferan klan anketer dan seksyon lapolis ki okip zafer ladrog ilisit. E sa lwin la ki apel enn “Mafya”. Li grav.

Anfet, li paret deplizanpli kler ki ena tu kalite “raket proteksyon” ki pe derule ant sertin polisye ek diferan kaid ladrog. Pli presizeman, li paret kler ki ena omwin 2 diferan geng an-konpetisyon – swa kote vann ladrog, swa kote gembling e ramas det gembling, e ki sak geng ena so prop lwin alinteryer swa ADSU swa SST. Sabapati, par exanp, avwe li ti ena plis ki enn milyon Rupî kash kot li. Franklin dir li donn kado Laurette pu Laurette donn bann pov, e ki Laurette sey gayn larzan proteksyon ar li. Sakenn paret pe rod denons so “adverser” pli byin.

Dayer, sa lwin malsin la – definisyon-mem enn Mafya se sa lwin la – ti deza evidan kan port-parol lapolis ti kumans pleyne ki trafikan ladrog kone davans kan pu ena lennding kot zot. Dayer, sa li rezon-det SST, sipozeman.

Dan mem rezis, nu remarke ki ena dimunn dan politik, kuma Rama Valayden ek Bruneau Laurette, ki byin fyer lor zot kontak dan lapolis ki fer zot gayn tu kalite linformasyon intern. Zot truv zot lwin ar lapolis li dan kote “le bien”, pa “le mal”.

Mem Minis Linteryer, Pravind Jugnauth finn dir ki li soke par degre infiltrasyon Mafya dan institisyon leta. “Mo inkye kan mo truv kimanyer sa bann Mafya la zot ena linfliyans lor sertin dimunn dan sertin lotorite, dan sertin institisyon.” (Video lor <https://www.facebook.com/www.defimedia.info>).

Jugnauth, mem li pe suzantand Mafya se dimunn dan lopoziyon (extra-parlmanter swa parlmanter). li pe tuzur, limem, avwe ki ena

“bann Mafya” pe opere.

Alor, nu tu finn ekut tu sa deblatere ant 2-3 gard ADSU ek Sabapati, enn dimunn ki antray pu enn deli lavant ladrog dir, parski sa finn vinn enn fason pu swiv politik – ondire program radyo Murvind Beetun, li kont Guvernman MSM, dirize par Pravind Jugnauth. Me, pa kumsa ki pu fer progre dan lalit pu tir Jugnauth kuma Premye Minis, mwins ankore pu aret Mafya opere.

Kan ena arestasyon enn polisye swit-a sa lanrezistremant odyo Vimen Sabapati, enn kiksoz byin grav finn deza fer sirfas. E nu bizin adres sa: Enn polisye Indiren Nawzadick ti an-posesyon enn “warrant” deza siyne me pankor ranpli. Sa, li grav. Kisannla finn siyn li? Ki fer li ar enn polisye? Sa enn fe la, li enn siyn enn problem grav net. Oblize fer lanket lor la. Nu bizin fokes lor bann fe, kuma sannla la, e separ li depi bann palab vag. Nu byin sutenir Arvin Boolell so lapel pu ki warrant siyne zis par manb zidisyer, e arete sa zafer o-grade dan lapolis kapav siyne. Li tro danzere pu sosyete. Sa, li enn pwin pragmatik. Sa, nu sutenir.

Me, kan tu turn an-ron dan enn latmosfer ki paret viz swa represyon delapar Rezim swa listeri demas kuma enn zuti, par lopozisyon divers, li pa bon ditu.

Me, kumsa, politik inn devini. Seki inportan, seki rimer, seki grav, seki farfeli, tu pe trete parey.

Fode pa nu les sa kontinye.

Get nu lartik dan Revi LALIT numero 151, ki pre pu sorti, lor vyolans polisyer, kot nu etabli bann fe, apre buku resers dan lagazet pu separ fe depi palab.

Dan LALIT nu dedye nu a fer deba lor tu size politik, e nu pu kontinye mobilize lor baz nu program dan lapratik. Nu bizin depas sa kalite deriv depi veritab deba, kote politik. Politik bizin regayn so plas kuma fason pli avanse pu dimunn amenn deba rasyonel e lite pu sanzman dan sosyete limem.

LC ek BK

Politik Baze lor Program v. Danze zis viz “BLD”

Dan sa lartik la, prepare par kat manb LALIT, nu pe konstate ansam a ki pwin deba politik reyel finn ranplase par enn frenezi vid otur diferan size daktyalite. Si lopozisyon parlamanter ek extra-parlmanter rant ladan, ansam ar lapres ek radyo, nu krwar ki sa deriv la pu “dedwann” Pravind Jugnauth depi veritab kritik politik. Sa so danze; chalennj ki lopozisyon ek lapres amene ansam kumsa, li pu perdi.

Alabaz sak sa bann size daktyalite la, ena tultan enn veritab problem, me anplas debat li politikman, anplas amenn aksyon politik lor la, ki nu truve? Nu truv parti politik dan Guvernman, dan lopozisyon Parlamanter ek extra-parlmanter, avek kudme lapres ek radyo-TV, patoz dan sa frenezi la. Anu pran vre problem enn par enn, e gete kimanyer tu lezot lafors politik pe agrav problem la, e kimanyer ti oredi, pu reysi, adres problem la depi enn pwin-devi pli politik, setadir baze lor enn filozofi ki fye lor deba rasyonel, e lerla aksyon lozik pu amenn sanzman.

Problem Mafya

Kriye “BLD”? Sa pu rezud sa?

Ena enn problem grav Mafya dan Moris. Sa vedit enn seri linstitisyon, akumanse par sa seksyon dan lafors polisyer ki ansarz fer lanket, kuma ADSU, SST ek CID, ki finn infiltrate par trafikant divers ki, azot tur, kasfann ar polisye individyel an-esanz pu proteksyon. Problem la pa nuvo. Problem finn agrave e pe kontiyn agrave. E, si zis kriye “BLD” kuma manifestasyon resan Rama Valayden ek so Linyon Pep Morisien, san vinn delavan avek enn program pu sanz sosyete, problem la pu persiste, e pu re-agrave dan lavenir. Problem Mafya, li pre-dat Jugnauth, e li ena vre rasinn ki bizin atake.

Ki bizin fer? Ala seki pu ede:

1. Li nesaser dekriminaliz itilizasyon kanabis an zeneral – pu tretman medikal, pu prodiksyon indistriyel, e pu itilizasyon rekrea-

syonel. Kumsa ki enn sosyete reysi kup lerb anba lipye mafya. Komers la, kuma tu komers inklir komers rom ek labyer, par exanp, bizin reglemante.

2. Li nesaser organize pu ki metadonn disponib pu tu dimunn ki ule sorti dan enn depandans lor opyat, pa zis enn ti-poyne ladan, e kumsa asire ki napa kriminaliz itilizater “ladrog for”, non-pi. Sa kalite mezir, li osi, li kup lerb anba lipye mafya. E li osi permet pasyan lopital, klinik ek loispis, ki sufer maladi grav gayn akse a swin par morfinn (pu maladi terminal, par exanp), gayn akse fasilman, sanki zot bizin sufer duler atos ni tu kalite arselman birokratik aköz represyon lor opyat.

3. Li nesaser pu uver deba lor ditor kolateral depi konsekans non-intansyone kan finn kriminaliz bwar-lalkol an piblik. Posib li nesaser pu revok sa lalwa ki anpes dimunn bwar lalkol an piblik, ki li lor lavarang labutik, ubyin anba pye lor bor sime, ubyin lor terin vag kan 4 zom pe zve domino apre travay. Sa asuplisman pu permet enn kontrol sosyal lor servi enn sibstans (lalkol) ki servi pu destrese an ti-grup, dan enn sosyete ki kree stres konstan. So lefe se petet mwins dimunn pu al pran simik ek opyat, e mwins zom res lakaz, bwar e fer vyolans domestik.

4. Pli profon, seki nesaser se pu kareman kree *anplwa* pu tu dimunn ki res Moris. Sa bizin program prinsipal tu parti politik. Etidye tu dimunn ki pena travay ubyin ki “under-employed”, kree travay apropiye. Fode tu zenn vinn aktif dan rod aplik enn tel program.

Pu plis detay lor nu program lor la, get nu “Liv LALIT lor Kestyon Ladrog” lor nu sayt.

Vyolans ek tortir par Anketer “BLD” pu rezud sa?

Nu tu kone ki finn ena buku vyolans, bate, menas, tortir, santaz, maltrete ki fer par ofisye dan sekter dan Lapolis ki ansarz

amenn lanket. Li pa nuvo. LALIT finn denons sa depi lane 1979, kan Serge Victorine finn asasine. E li pe re-agrave zordi, kuma ti arive lepok lekip Raddhoa CID Curepipe.

Pu sa, JUSTICE ti fini met delavan, e mobilize deryer, enn seri “Protokol” pu diferan profesyon ek kor-de-metye, kuma Mazistra, Avoka, Medsin, Infermye-ners, Lapres ek Radyo, polisye, gard prizon, ki viz pu expoz e kal sa deriv kriminel, kot ofisye leta pe fer ditor sosyete an-antye par britaliz dimunn (sirtu zenom) ki su sarz lotorite.

Tu parti politik ti bizin adopte enn lalist revandikasyon similer, anplas zis kriye “BLD”.

Problem Kud-Lavi

Eski nu rezud li par bes pri lesans-dyezel tusel?

Tu dimunn Repiblik Moris pe fer fas pri pe monte fles, sirtu prodwi esansyel kuma prodwi alimanter debaz. So vre rezon pu buku sa ogmantasyon pri la, se nu, antan ki enn pei antye, nu pe fye lor inportasyon, setadir nu pe riske ki Rupri konstaman perdi valer aköz nu pa pe prodir isi, e nu pe depann osi lor pri fret aköz nu bizin pey bato ek avyon an dolar pu transport marsandiz sipaki distans, e nu pe depann lor aprovizyonman depi ayer san mem mazinn danze ni pandemi ni lager, pu sekirite alimanter nasyonal. Alor, Guvernman pa pe reponn a veritab problem: pena ase prodiksyon dan Moris, pena ase exportasyon prodwi depi Moris, e sirtu pena suvrennte alimanter. Lor la ki tu lopoizasyon bizin amenn deba, propoz lide.

Me, ki li fer? Lopoizasyon, li propoz sirtu bes pri lesans-dyezel,

setadir diminye sibsidi ki State Trading (STC) pe mete lor prodwi debaz ki li pe amene. Sa vedir lopoizasyon pe atak Guvernman depi “ladrwat”. Sa vedir, li pe alye ar gro komersan prive inportater kont STC. E Lopoizasyon pe al fini par atak dimunn pli mizer. Fode ena prodiksyon dan pei, kumsa ki gayn deviz kan, enn kote, diminye inportasyon e anmemtan, lot kote, ogmant exportasyon. Lerla, ogmantasyon pri pa pu sitan andeor kontrol demokratik.

Lokipasyon militer UK-USA Donn bay 99-an pu rezud sa?

Kan Pravind Jugnauth pe denons USApusodub-langaz, kan Amerikin efektivman koz 2 koze kan zot opoz Larisi so lokipasyon militer Ikrenn e anmemtan, zot-mem zot okip Diego Garcia militerman, kimanyer Pravind Jugnauth kapav fer enn lof pu akord enn bay 99-an ar USA pu Moris so teritwar suvrin? E, li pa pu ede pu zis “BLD”, aköz laplipar parti dan lopoizasyon parlamanter ek mem extra-parlmanter, zot osi, zot kareman pa kritik sa lof Jugnauth finn fer pu akord USA enn bay pu 99-an. Zot res trankil. Zot dakor? Nu dut for ki ena sertin dant zot ki telman chatwa USA ki zot dakor.

Kimanyer rezud problem Chagos ek lokipasyon militer teritwar Repiblik Moris? Li evidan. Lepep Moris – atraver so bann parti politik – ena pu ralye deryer enn program politik pu fors UK ek USA pu respekte zizman ICJ e met anpratik rezolisyon UN so Lasanble Zeneral. Deza lemond antye – anterm Leta ek so lepep – pa ar USA-UK. Zot sel alye se Laongri, Israel e petet tuzur Ostrali (pa sir). Ena buku, buku dimunn dan UK-USA, si zot

kone, zot osi zot pu kont seki zot guvernman pe fer. Sertenman dan Moris ena enn nomb grandisan lorganizasyon ek individi ki ule ki UK ek USA kit Diego Garcia ek Chagos an antye, pu ki Chagosyin kapav ale-vini ubyin reste laba, kuma zot ule, e pu ki leta Moris kapav amenaz sa but Repiblik Moris. Tu parti politik bizin pran pozisyon pu fer ferm tu baz militer etranze dan lemond, akumanse par Diego Garcia. Pa ni ofer bay lor baz, ni res trankil, ni fer apel a USA ek UK pu vinn fer lanket dan nu pei (kuma Lider Lopoizasyon fek fer), tanki zot enn pwisans okipan.

Get nu Deklarasyon Komin lor Diego Garcia (lane 2023) lor nu sayt.

Eleksyon Zeneral Trike? Enn slogan ki surs buku frenezi dan Vid

Lopoizasyon parlamanter, avek Navin Ramgoolam alatet sa muv la, ek lopoizasyon extra-parlmanter osi, depi moman kan zot finn perdi dan eleksyon zeneral an 2019 e ziska zordi, zot finn lev buku dibri lor eleksyon zeneral ki zot dir ti sipozeman “trike”. Zot finn desann dan lari, insilte Komisyon ek Komiser Elektoral, blam ofisye, galup deryer bann froder ki finn suk biltin de-vot par expre pu diskredit eleksyon, met enn duzenn ka dan Lakur, inklir ka baze lor mansonz total ki fer onte, e zot finn, enn-par-enn, perdi tu sa bann ka la, apar de ki tuzur dan Lakur. Kan Lopoizasyon Parlamanter finn dir zot pa aksepte rezilta eleksyon zeneral aköz rezilta eleksyon pa lezitim, li finn ena de lefe negatif pu zot-mem: Zot depite finn eli dan enn fason ki pa lezitim, alor kifer zot pe asiz dan zot fotey? E fode ena gran, gran sanzman avan zot kapav re-rant dan enn nuvo eleksyon zeneral. Zot finn preske met zot-mem koson dan dam. Alor, asterla sa lopoizasyon parlamanter la finn bizin galfat enn senaryo pu explike kifer zot pu kapav re-rant dan eleksyon zeneral. Zot finn zwenn

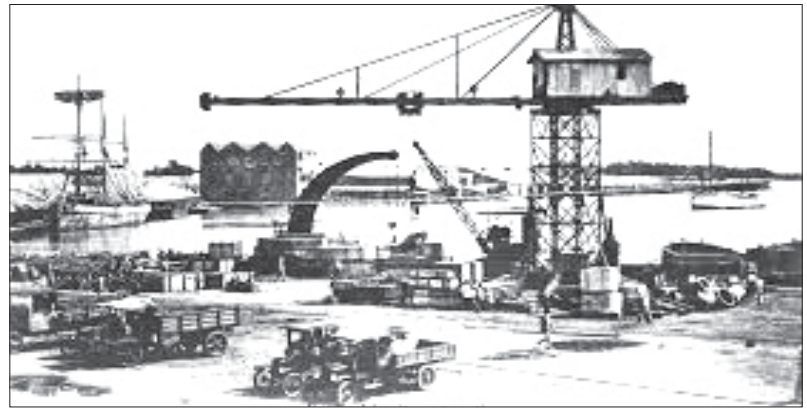
Komiser Elektoral, fer enn-de revandikasyon e deklar “viktwar”. Zot dir li finn dir li nepli pu servi Kompyuter-rum dan lavenir, e li pu propoz enn-de sanzman legal.

Zame ni Lopozisyon Parlamter ni Extra-Parlamter pa finn amenn deba otur “kimanyer aprofondi demokrasi” dan Moris. Non, zot zis kriye BLD! Lerla, kan zot kwinse, zot pretann ena gran, gran sanzman.

Me, ena 2 problem fondamantal ar eleksyon dan sistem kapitalis, e dan Moris, an-partikilye ki dan tu sa frenezi pu kriye “eleksyon trike” zot pa finn konfronte ditu:

1. Sosyete deklas vedit ena enn ti-grup dimunn (enn klas) ki ena kontrol lor lide avan enn eleksyon, e an-zeneral, *atraver* zot kontrol lor kapital, setadir lor totalite rezerv ki finn akimile lor letan apartir travay leparse. Alor, sak parti politik bizin pran pozisyon lor la. Lor sa inegalite sosyal, lor sa inegalite deklas la. Eski li inevitab ki ena diferan “grad” dimunn kumsa? Ubyin eski nu anvi enn sosyete *san diferan klas* – sirtu pa enn tipti klas ki posed tu ki nesaser pu viv, ek enn lot gran, gran klas ki pena nanyin apar so kuraz ki li vande pu gayn enn lapey?

2. Mem avan ranvers sa Leta ki gard diferan klas dimunn inegal kumsa, nu kapav rann eleksyon pli ekitab *atraver kontrol depans elektoral*. Se sa ki bizin sanze. Fode pa vinn dir ki Guvernman (rezim opuvwar) bizin “kontrol finansman bann parti politik”. Non! Sa pu donn Rezim ki opuvwar plis puvwar ankor pu li atak so adverser dan lopozisyon. Sa revandikasyon pu ki Leta kontrol finans bann parti politik li byin danzere. Bizin plito viz pu re-ser lalwa existan lor keksyon depans elektoral. Li sinp. Fode pa sanz size, ni par invant tu kalite frod alege, sirtu ki pa finn ena okenn lefe lor rezilta eleksyon 2019, ni par rod fer Leta gayn plis kontrol lor parti lopozisyon *atraver exziz “lanrezistremann”, “kont odite par profesyonel”, etc.*

Larad Porlwi lepok avan

3. Anmemtan ki pe get kimanyer elir dimunn dan Lasanble Nasyonal, li inportan nu pa bliye ki Lasanble Nasyonal finn perdi buku so puvwar, e pe kontiyne perdi, aköz Lexekitif pe kareman akapar li. Nu bizin adres sa.

Get nu program lor kimanyer rann eleksyon pli ekitab lor nu sayt.

Ranvwa Minisipal

Ena lezot problem osi grav?

Li inportan pu parti politik met ka kont ranvwa eleksyon minisipal. LALIT byin dakor. Me selman, fode pa nu bliye ki konsey minisipal, osi byin ki konsey vilaz ek distrik, finn truv tu zot puvwar kareman konfiske e met dan lame guvernman santral. Swa Minister ubyin so bann institisyon kuma NDU ek Beach Authority finn akapar puvwar ki ti oredi res dan lame konsey eli. Alor, li inportan pu desantraliz puvwar, pu donn lotonomi ek finans pu bann instans rezyonal eli kontrole. LALIT ena enn program, e suvan mobilize lor la. Nu finn fer re-met eleksyon vilaz, kan enn rezim avan ti aboli li.

Fyasko Extended Program Eski BLD sifi?

Kimanyer Guvernman dirize par MSM pena enn program pu introdri langaz Kreol kuma medyom pu syans ek matematik? Li absird. Pli pir, laplipar parti dan lopozisyon, sinon totalite (apar LALIT ek Les Verts), zot osi, parey kuma MSM, zot pena propozisyon formel pu ki Guvernman introdri langaz maternel kuma medyom pu “size konteni”. Sa li pa zis pu

rezud problem fayit ki Extended Program finn devwale, setadir pu zanfan ki pe sipozeman “pa reysi” dan sistem ledikasyon, me li pu rezud problem “apran par ker” e “mank kreativite” ki telman grav parmi bann seki sipozeman “reysi” dan sistem aktyel.

Konklizyon

Sa lartik la viz pu montre 5-6 lexanp kimanyer Guvernman pe fer fayit politik. E, anmemtan lopozisyon parlamter ek extra-parlamter pa pe futi fer fas par prezant enn program, ubyin mem rant dan enn deba lor ki politik pli bon lor sa bann size la. Lopozisyon pe vini avek sa slogan vid, vilger, vyolan: “BLD”. Pli presizeman, nu truve ki ena enn tandans pu sa lopozisyon la byin suvan pran pozisyon pli adrwat ki guvernman Jugnauth. Sa li trakasan.

Nu pe truv lopozisyon vinn pli pro-kapitalist. Zot kareman frol pran pozisyon anfaver inportater e kont STC! Zot kont ogmant pansyon gran-dimunn, mem kan sa pansyon la li anfet enn larzan mansyel ki sutenir enn extended-famili an antye. Ena buku kuran dan lopozisyon ki prefer loto prive inporte, kuma enn stratezi nasyonal, ki Metro! Sa li suvan zis aköz zot ule atak Jugnauth ar zot slogan “BLD”, alor Metro sipozeman pa bon pu sa rezon bet ki Jugnauth finn amenn li. (Pa Jugnauth, ni Modi ki finn konstrir sa Metro la. Travayer dan Lespayn, dan Lend, e dan Moris ki finn fer sa.)

Ena kuran dan Lopozisyon ki kareman pro-loksidan. Xavier

Duval, par exanp, kan ena problem reyel dan ADSU, dir fode invit USA ek UK (okipan militer kolonyal) pu rezud sa. Pu enn wi, pu enn non, Rama Valayden dimann USA interfere dan politik Repiblik Moris. Tusala indik ki lopozişyon pe ena tandans ze le otur program inpe kuma program anti-lindepandans dan bann lane 1960: fer klester otur gro kapital ek Loksidan. Remarke zot tultan pe demar zot manifestasyon kot Katedral. Zot suvan mobilize dan batiman yerarsi legliz. Alor, zot pe rod fye obzektivman, par mank enn program, lor enn lalyans kordyal ant gro kapital, Loksidan (USA-UK-Lafrans), Yerarsi Legliz tanki posib, ek enn medya prive ki zot al ziska remersye dan zot manifestasyon! Finn mem ena medya – lapres ek radyo prive – ki kareman form parti mobilizasyon “BLD”. Ena antrepriz medya ki dan biznes vann vila IRS! Ena lantrepriz medya ki dan biznes lazans vwayaz! Alor, kuma muvmann anti-drwa-de-vot otur “menas” sifraz iniversel dan bann lane 1940, e anti-Lindepandans dan bann lane 1960, sa lopozişyon aktyel suvan fer enn klester ansam otur: Gran kapital, leta bann gran pei Loksidan inperyalist, Yerarsi Legliz, lapres prive.

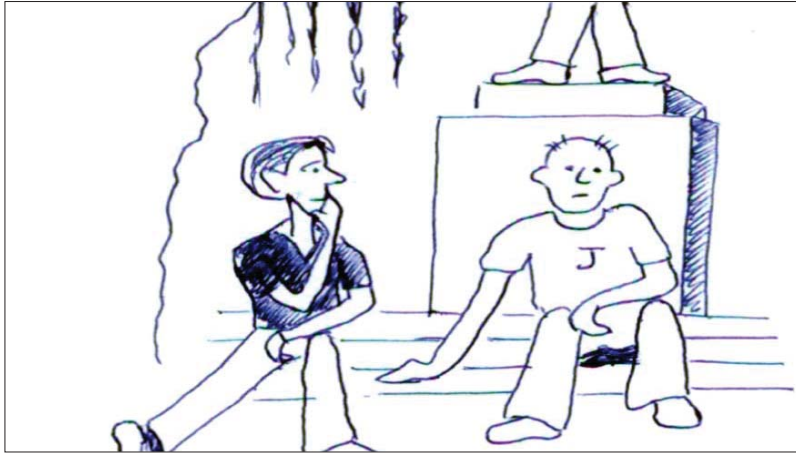
Pa kumsa ki pu afebli e ranplas rezim Jugnauth.

Kan byin gete, buku sa bann problem liste lao (depi dan lapolis, dan lalwa, dan sistem eleksyon, problem inegalite deklas, represyon langaz maternel dan ledikasyon, lokipasyon militer enn bon parti nu Repiblik (Chagos) par UK-USA e enn lot lil par Lafrans (Tromlin), zot problem ki rezud par enn lalit konsyan anfaver dekolonizasyon ki mars de-per avek enn lalit ant klas sosyal, oprime kont opreser.

Nu dan LALIT, nu enn parti politik “lalit deklas”, e nu fermeman anti-inperyalist osi.

RS, LC, AA, BK.

Jabaljas ek Bulbak

Jabaljas: Dir mwa enn ku, Bulbak, ki sa batiman Emanyel Ankil bann la pe koze?

Bulbak: Eta, to pa kone samem sa batiman Rezistrar Zeneral o-milye Porlwi, kot nu ti al tir nu Kart ID. Abe kifer to pe dimann sa?

Jabaljas: To pa ti tann Minis Finans dir zot pu kraz batiman Emanyel Ankil ek fer enn Park Spirituel dan so plas.

Bulbak: Kom dabitid, Jabaljas, to pe melanz bann zafer inpe: zot finn dir sa batiman la dan enn move leta: li kule kan ena lapli, e ena asbestos dan so plafon. Alor pu buz tu sa fonksyoner dan lezot batiman, e pu fer enn zardin dan so plas. Sa Park Spirituel la, se kot Gran Basin ki pu fer sa, pu ki sertin dimunn pa al laba pu fer tu kalite zafer.

Jabaljas: Sirtu ki sa enn landrwa sakre.

Bulbak: Anfen bann la dir. De tut fason, mo ti krwar sa landrwa la deza ranpli ek batiman ek parking loto, alor mo pa truv nesessite fer enn lot park laba.

Jabaljas: To bizin dakor ki dan diskur bidze, sa guvernnan la finn ena kiksoz pu tu dimunn: get sa lalist landrwa ki Minis Finans finn lir. Pena okenn landrwa ki finn neglize.

Bulbak: Anfen Jabaljas, si dapre twa sa ki enn diskur bidze bizin fer, mwa mo ti krwar enn diskur bidze bizin expoz enn plan ekonomik ek stratezi devlopman: kreasyon lanplwa, nuvo sekter prodiksyon.

Jabaljas: Wi me sa guvernnan la konpran ki pu gayn eleksyon ek gard puvwar, to bizin fer tu dimunn krwar ki zot pe gayn kiksoz: depi ti baba fek ne, zenes ki gayn so 18 an, ek sirtu pansyoner. Dimunn dan tu lavil ek vilaz.

Bulbak: Zisteman, ena dimunn ki Minis finn neglize, dan so long lalist landrwa.

Jabaljas: La to fer erer, Bulbak. Mo parye ki to pa pu kapav nom okenn landrwa ki Minis finn bliye inklir.

Bulbak: Ale rayt, to finn tann Minis mansyonn Kan Pisar? Sa bann abitan la pa merit gayn zot but?

Jabaljas: Nu pe koz kiksoz serye, aster to pe fer to futan. An pasan, **Bulbak,** mo fer twa kone ki nepli dir Kan Pisar, dir Rezidans Pisar.

Ki finn Ariv Ka lor Tortir?

Dan tu sa frenezi medyatik otur diferan ka politiko-polisye,
li inportan pu nu gard fokes lor bann fe grav ki inkriminn lapolis.
Nu bizin evit rant dan palab, e persiste pu sey amenn lazistis, kot paret ena prev.
Temwaynaz, li enn prev.

Nu bizin exziz lafin sa inpinite ki permet ofisye lapolis servi vyolans
e tortir lor dimunn su zot sarz. Ala enn lalist ka ki oblize gayn lazistis.

An Me 2022, enn zenom apel Christopher Pierre Louis ti fer depozisyon pu tortir li finn sibir kan li ti su sarz ofisye CID Terre Rouge. Nu kumans par so ka. Sa ka la, aköz li ti filme e fim la ti vinn lor rezo sosyal, finn deklans enn seri lezot ka.

Kot sa ka la finn arrive? Eski bann ofisye idantifye finn vinn divan kit Lakur? Li zot finn zis pase pu gayn kosyon. Enn banane finn fini pase. Li irzan pu eklersi ka kumsa – ki li abi-puvwar, ki li bate, ki li vyolans, ki li tortir – par ofisye Leta. Nu, lepep, nu pa kapav pe finans (atraver TVA ki nu peye) sa kalite barbari la. Nu bizin fer aret sa konportman la, e lerla anpes li.

Enn video lor sufrans sa zenom la finn vinn lor rezo sosyal zis avan so depozisyon. Drolman polisye finn filme zot-mem, e zot prop fim vinn expoz zot bann akt barbar la.

Viktim la finn reysi idantifye pa zis li-mem, me omwin sink CID Terre Rouge ki ti tortir li avek teyzer. Sa tortir la ti arrive an 2019. Zame li pa ti krwar li pu ena prev, alor li finn sufer an silans. Me, apre so temwayaz an 2022, sarz provizwar finn loze ase vit kont trwa ofisye CID Baboo Purgass, e Konstab Moorghen ek Lutchmun. Zot finn libere lor kosyon. Lerla, *L'Independent Police Complaints Commission* ti pran sarz dosye la.

L'Express dir ki anfet set ofisye CID Terre Rouge su sarz. Nu finn aprann ki enn nome Inspekter Derochoonee finn sispann. (Anpasan, plitar nu pu aprann ki instriman tortir ki finn servi, an-okirans teyzer, li osi, li ti *illegal*. Li sorti depi swa sezi pa-deklare swa marse-nwar.)

Finn ena temwaynaz ki konfirm

seki ena lor video tortir ki ti an sirkilasyon. Alor, ena prev. Ena evidenns.

Anplis konfirmasyon viktim orizinal, Christopher Pierre Louis, ena osi David Jolicoeur, ena Deepak Jeeool ek ena Krishna Seetul. Sa vedit ena kat zom finn temwayne ki zot finn sibir tortir par sa bann zom CID Terre Rouge. Plis ena fim. (Anfet, nu aprann apre ki, le 30 Desam 2020, plis ki 2 an avan sa video vinn an-piblik, avoka Shahzad Mungroo ti akonpayn Me Rama Valayden kan li al remet enn penndrayv ar Inspekter Shiva Coothen, port-parol lapolis, dan lekel ena prev vyolans par ofisye lapolis. Nu pa sir si li mem penn-drav ki video ki ti pe sirkile la.)

David Jolicoeur, dan enn lartik *5-Plus* ekrire par Elodie Dalloo, apre so depozisyon le 30 Me 2022, dir enn koze byin inportan: “Mo espere ki aster ki sa video-la inn sorti, li amenn enn diferans. Ena dimounn ki’nn vinn delavan avan mwa, ena lezot ki’nn mor, mo anvi ki azordi, sa amenn enn sanzman. Je ne réclame pas d’argent au gouvernement ou à l’État après ce que j’ai subi; je souhaite simplement que ce qui s’est passé soit pris en considération pour que d’autres ne subissent pas le même sort.” Nu, dan LALIT, nu amenn sa kalite lalit depi lane 1979 (lane kot nu ti expoz asasina Serge Victorine par ofisye lapolis) kont britalite ek tortir pu sa rezon lamem: fode pa ni bate, ni kut-pye, ni menas, ni tortir, mem existe parmi ofisye Leta.

Antretan, nu finn reyni fami viktim, dan kumansman bann lane 2000, ansam ar viktim ki finn sirviv, pu amenn sa lalit la ansam.

Ansam ar Muvman Liberasyon Fam, Muvman Progre Ros Bwa ek plizir avoka kuma Jean-Claude Bibi, nu ti met dibut JUSTICE pu fer sa reynifikasyon bann viktim. Sa ti arrive apre lamor Reginald Topize koni kuma Kaya. So Mm. Vev, Veronique Topize, ti form parti dan JUSTICE, akote Mm. Vev Bindu Ramlogun apartir 2006, kan ofisye lapolis ti’nn tuy so mari ki lapolis ti sekestre kuma temwin dan enn mert grav.

Apre plint Christopher Pierre Louis ek plint mama David Jolicoeur, CCID inn aret trwa lezot ofisye CID Terre Rouge, Inspekter Kailash Derochoonee, Serzan Badal Reedoye ek Konstab Gokhool. *5-Plus* sit enn koze inportan ki Christopher Pierre Louis finn dir: “Mo pa’nn demann pou ki sa bann video la sirkile. Kot mo pase, tou dimounn get mwa, tou regar lor mwa. Seki pas ladan ki santi sa, sirtou si li ena enn fami deryer li. Mo anvi ki mo de garson kapav mars latet ot. Me Bondie inn donn mwa la sans sirviv pou rakont sa zordi. Mo sagrin bann ki’nn mor ant lame lapolis, sagrin pou zot fami. Bann lapolis ki viv ar sa lor zot konsians, zot pou peye lamem.” Dan LALIT, nu dir tu dimunn bizin mobilize pu exziz lazistis dan ka M. Pierre Louis.

Mama David Jolicoeur osi temwayne, li dir: “Zot ti aret li kot li, an prezans so madam, lerla zot inn bat li. Kan zot ti amenn li kot mwa, li ti deza ena disan kot so labous. Apre sa, zot inn anpes mwa trouv li pandan 26 zour.” Kan li al zwenn li, “il m’avait confié que lorsqu’il avait été conduit au poste, les officiers l’avaient torturé de 14 heures à 4 heures du matin. Il voulait que je porte plainte à

l'Independent Police Complaints Commission mais je ne l'avais pas fait. J'étais convaincue que personne ne m'aurait crue. Je n'avais pas de preuves". Kot ka David Jolicœur finn arive? Nu bizin mobilize pu gayn lazistis dan so ka osi.

Deepak Jeeool, ki ena 45 an, osi site dan mem lartik: "Mo ti fini aksepte mo tor me zot ti pe res bat mo mem." Apre inpe zur, ena nuvo video finn sorti. Deepak Jeeool, ki res Plaine Magnien, ti dan enn video. Sa ki finn permet li al donn depozisyon kont CID Blue-Bay. Li finn dir ki "Zot ti sou, zot ti pe riye, zot ti pe donn mwa kout tors elektrik dan nwar". Kot ka Deepak Jeeool finn arive? Fode ena lazistis pu M. Jeeool, li osi.

An Zin 2022, nu lir ki *Independent Police Complaints Commission* finn rekomann "des poursuites pour *assault with aggravating circumstances*" ek "public officers using violence" kont 7 ofisye CID Terre-Rouge. Parmi ti ena Inspekter Derochoonee, serzan Reedoye, Konstab Gokhool ek Purgas, Baptiste, Begue ek Shibchurn.

Me, lerla ki finn ariv zot ka?

Krishna Seetul torture par CID Terre Rouge

Le 1 Fevriye 2020, Krishna Seetul ek Kovilen Chokupermal arete pu enn zafer vol dan Arsenal. Dan enn plint prepare par avwe Rajendra Appa Jala ek avoka Sanjeev Teeluckdharry, Krishna Seetul akiz lapolis CID de Terre-Rouge, Shibchurn ek Pargass, pu tortir avek teyzer. Krishna Seetul finn rekonet bann ofisye dan video la. Enn lot lapolis finn fons pima dan so labus

e frot pima lor so blesir, e frot enn torson tranpe dan deterzan lor so blesir. Sa se pir tortir. Bizin ena lazistis pu M. Seetul, li osi.

Lezot abi ek Tortir

Lexpress.mu 30 Me 2022, dan lartik siyne par Narain Jasodanand, Melhia Bissière, Selvanee Vencatareddy-Nursingen, Yasin Denmamode, nu kapav swiv trwa lezot ka.

Shah-Baaz Choomka ti ferme dan prizon kan li ti ena 27-an, lane 2020, pu plis ki enn an, san ki zame pa finn ena okenn sarz kont li. Li ti ferme pu 467 zur. Sa ti arive apre ki kikenn finn klernan instal so konpayn (pa mem li) ar enn zafer ki finalman Forennzik vinn dir pa ti mem ladrog. ADSU Rose Belle ki responsab so arestasyon. Ki mazistra finn ferm li sa kantite fwa, kan rapor forennzik pa mem prezante? Li osi finn sibir vyolans ek tortir, osi byin ki ferme pu nanyin.

Get ki li finn rakonte. (Li ti lor mem panel ar manb LALIT Lindsey Collen pu enn program Radio Plus). Le 13 Zin 2020, kan li ti ansam ar enn fam dan enn pansyona Trou-àux-Biches, li tann kikenn tap laport. Lavwa enn fam kriye *uver laport*, li pe sanse amenn servyet savonet. M. Choomka pa finn uver parski li pa ti fer enn tel komann. Lerla 10 zom kas laport, rantre. Parmi ti port kagul. Kutpwin, kutpye, li finn gayn bate. Zot finn deklar truv enn lapud blan dan enn sak dan kaba tifi ki ti ansam ar M. Choomka dan pansyona. Pa kone kifer alor ki zot finn aret M. Choomka ? E lerla kifer li finn pran 467 zur pu Forennzik sumet zot rezilta analiz lapud la? E kifer asak fwa, mazistra refiz li kosyon? Plitar M. Choomka finn rekonet parmi bann buro, enn Serzan Vydelingum depi ADSU Rose-Belle.

Vinesh Reetun sibir tortir par ADSU Kirpip

Dan so plint, Vinesh Reetun, 26-an, dir ADSU Kirpip ti fer lafuy kot li, e dir zot finn sezi ladrog. Li

ti pran enn avoka, Me Neelkanth Dulloo, me kan avoka finn ale, ADSU inn kumans bat li, tortir li. Sa ti an 2018. Zot ule li avwe kumkwa ladrog ki finn sanse truve kot li pu li. Sinon, zot dir zot pu aret so mama ek so papa, zot menase. Kan li refiz avwe, zot bat li donn li kutpye ankor, lerla dir li kapav met ka lor enn lot dimunn. Kan li finn met konplint divan Sef Inspekter Alan Ramtanon, li osi, li dir tansyon ferm so paran ek so frer si li pa avwe. Plitar, zot amenn li Sant Detansyon Vacoas. Me, ariv laba, li finn deza telman blese, li tom san konesans. Lopital Candos, zot preskrir Zanax. Zot return li sant detansyon kot li pas 18 zur konfinnman soliter, 23-er lor 24.

Kot so ka finn arive ?

David Gaiqui viktin CID Terre Rouge

Fe David Gaiqui, ki finn mor 4 mwa apre, ti arete le 26 janvier 2018. Li ti arete par CID Terre-Rouge, avek kudme CID Curepipe. Zot met li dan menot, donn li kut teyzer. Zot menas pu purswiv li pu krim, pu mert, si li pa avwe enn vol dyezel. Ki sa mert la, li pa kone. Li finn sibir buku tortir, kan li ti ansene lor enn sez. Ti ena foto dan zurnal. Kan so avoka, Me Anoup Goodary, ti al Kazern Santral pu met enn depozisyon kont zot, li-mem, avoka la, ti gayn ka *breach of ICTA* kont li. Zame pa ti ena purswit dan sa ka la, parski M. Gaiqui finn mor kat mwa plitar, e so lamor finn provok enn ka pu neglizans medikal.

Nu bizin laverite dan tu sa bann ka la.

BK ek LC

Surs:

Defimedia.info 30 Me ek 15 Zin 2022,
LeMauricien.com 30 Me ek 10 Zin 2022
Lexpress.mu 30 Me ek 16 Zin 2022, siyne Narain Jasodanand, Melhia Bissière, Selvanee Vencatareddy-Nursingen, Yasin Denmamode
5-Plus lartik siyne Elodie Dalloo
Channelnews, 19 Zin 2022
Ion News, 19 Zin 2022

Lamor Dimunn an-detansyon Polisyer

- 1.JULIETTE, Jaquelin Steve (Zanvye 2023)
- 2.GUNGAH, Aayaaz (Fevriye 2022)
- 3.BEEHARRY Sanjay (Fevriye 2022)
- 4.GENTIL Samuel (Avril 2021)
- 5.BISSOO Kamleshwar (Oktob 2020)
- 6.UTCHEEGADOO Jean Maurice David (Me 2020)
- 7.BARISOKA Andryatoki (Sitwayin Malgas - Mars 2020)
- 8.MUNBODH Mervyn (Mars 2020)
9. ANARATH, Khaleel (Novam 2019)
- 10.PACHEE Eddysen (2018)
- 11.HURREECHURN, Arvind (2016)
- 12.PITCHEN Jean Kersley Dylan (2016)
- 13.TOOFANY, Mohamad Iqbal (2015)
- 14.LIU LIN SIVE, Liu Yuk Chong (2013)
- 15.PERREAU, Dominique (2011)
- 16.RAMDHONY, Anand Kumar (2011)
- 17.COUREUR, Jean-Philippe (2009)
- 18.BOTTE, Mike (2009)
- 19.B. (23.11.08 NHRC report)
- 20.GUNGAH Imteaz (2008)
- 21.RAMJEEAWON, Ajay (2008)
- 22.B. (17.5.07 NHRC Report) .
- 23.RAMLUGON, Rajesh (2006)
- 24.Robert Begue (2006)
- 25.YADALLY Yusuf (2006)
- 26.JEEBODH, Rangit (2005)
- 27.BERGER, Klarel (2005)
- 28.EDMOND, Georgy (28.10.2005)
- 29.BABOORAM, Steve (4.7.2004)
- 30.MOOKEN, Richard (2004)
- 31.E.M. (16.1.03 dapre rapor NHRC)
- 32.DAVID, Jean Clifford (2002)
- 33.J.M.E (1.09.02 dapre rapor NHRC)
- 34.BAYARAM, Josian Kirsley (2001)
- 35.NANCY, Vijay (2001)
- 36.MUTHY, Yousouf Mohamad Nadim (2001)
- 37.DUMAZEL, Lorraine (2001)
- 38.ARMAND, Louis Rosario (2001)
- 39.JUGGERNATH, Ganeshlall Horil (2000)
- 40.TOPIZE, Reginald (Kaya) (1999)
- 41.JACQUOTTE, Clency (1999)
- 42.BOZELLE, Marc Clifford (1999)
- 43.SEEKUNDAR, Afzal (1998)
- 44.GAUD, Philippe Hervé (1998)
- 45.RAMLOLL, Jay Kisson (1998)
- 46.RAGHOONUNDUN, Premal (1998)
- 47.ARMOOGUM, Cyril (1998)
- 48.REHAUT, Yvon Regis (1996)
- 49.RAMDEWAR, Angoo (1996)
- 50.ROODAYE, Abdool Rohmun (1995)
- 51.SHAM, Laval (1995)
- 52.TORUL, Mahendranath (1995)
- 53.NANACK, Saoud (1994)
- 54.TRAVAILLEUR, Steve Desire (1994)
- 55.FIDELE, Laval (1994)
- 56.UKHOY, Pardooman (1994)
- 57.CYPRIEN, Laval (1994)
- 58.LALLOUETTE, Lindsay (1993)
- 59.LABROSSE, Eddie (1993)
- 60.BHOYROO, Dahianand (1993)
- 61.MUNGUR, Anath (1992)
- 62.CODABUX Ahmad Noorane (1991)
- 63.DAMREE, Naushad Ally (1991)
- 64.GANGIAH, Serge Eddy (1991)
- 65.XAVIER, Elville (1991)
- 66.EMAMBOCUS, Anwar Mohammad (1990)
- 67.Misye kinn mor dan selil stasyon lapolis Souillac (1990)
- 68.DAWAKING, Kishna (1990)
- 69.Misye kinn mor dan selil stasyon lapolis Plaine Verte (1990)
- 70.Misye kinn mor dan selil stasyon Quatre Bornes. (1990 or 1991)
- 71.RENEL, Joseph (1990)
- 72.NOYAU, Denis (1989)
- 73.MOORGHEN, Siven (1987)
- 74.VICTORINE, Serge Louis (1979)

Apel a Lekter REVI LALIT

Si u ena enn pros ki finn mor kan li dan sarz lapolis e ki pa lor sa lalist la, kontakte nu

Ka Tortir divan Lakur

Lamor Iqbal Toofanny, 42-an, le 2 Mars 2015 kan li su responsabilite CID Riviere Noire

Ti ena 5 polisye ki ti purswiv. Serzan Vikash Persand ek Konstab Jean François Numa et Joshan Raggoo ti akite dan Lakur Intermedyer an 2020. Tu le 5 polisye ti purswiv lor sarz *torture by public official*. Pandan ka pe derule, 2 polisye parmi sa 5 la, Konstab Johny Laboudeuse desede le 30 Zanvyè 2019, ek Konstab Ghislain Marie Ronny Vincent Gaiqui desede le 28 Desam 2019. Me Gavin Glover ek Me Ludovic Balancy ti avoka bann polisye akize.

DPP ti fer enn apel baze lor 10 pwin kont verdik akitman ki Mazistra Niroshni Ramsoondar ti'nn rande. Lapel ti pas divan Ziz Nicholas Oh San-Bellepeau ek Mohana Naidoo le 25 Ziyet 2022. Tuzur akitman.

Rajesh Ramlogun

Lamor Rajesh Ramlogun 14 Zanvyè 2006 kan li su responsabilite anketer lapolis, lekip MCIT dirize par Prem Raddhoa, dan lanket mert Asha ek Indira Jhurry dan Lallmatie. Li pa ti mem kler si lekip Raddhoa ti konsider M. Ramlogun enn temwin dan ka la, ubyin enn sispe. Antuka, enn lot dimunn finn kondane apre, pu sa dub krim atos la.

Le 16 Mars 2016, Lakur Siprem inn rezet lapel DPP (ki ti an 19 pwin) pu konteste verdik akitman kont 4 anketer lapolis MCIT ek akit Serzan Vissiraj Jagdawoo, 2 Konstab Jean Michel Yves Levasseur (27 ans) ek Luc Désiré Potié (54 ans), tule trwa mam Major Crime Investigation Team (MCIT) purswiv divan Lakur Intermedyer pur tortir Rajesh Ramlogun su Lartik 7 Konstitisyon. Anketer lapolis dan MCIT ti defann par Me Gavin Glover ek Me Samad Golamaully, e ti akite an 2009 divan Lakur Intermedyer. Ti ena 4 manb MCIT ki ti pe purswiv, me Kaporal Rashid Madarbux inn desede avan verdik Lakur Siprem.

Ansyin Sef Ziz Asraf Caunhye ek Ziz Rita Teelock inn fer resortir ki Rajesh Ramlogun ti an bonn sante avan so arestasyon ek detansyon par lapolis. Mem si finn etabli bann prev, li inkontestab ki Rajesh Ramlogun finn sibir tortir fizik e li finn truv lamor kan li ti an detansyon, su responsabilite lapolis.

LALIT AN AKSYON

Epdeyt Ka kont nuvo Immigration Act

Solidarite dan lakur pu nu manb Lindsey Collen finn kontinye san relas. Depi dernye Revi sorti, finn ena ka Lakur Siprem 23 Mars, 11 Avril, 9 Me ek 30 Zin. Asterla ena enn nuvo faz “ka avan ki kapav ena ka” (*in limine litis*) ki finn fixe pu argiman le 28 Ziyet. Avoka Lindsey pu explike dan sa faz la kimanyer nuvo Immigration Act afekte drwa Konstitisyonel Lindsey antan ki enn sitwayin.

Transmisyon Akselere Konsyans Deklas

Manb LALIT ek nu fami ti ena enn zoli selebrasyon Fet Travay an prezansyel le 1 Me Grand Rivyer. Tem nu Fet Travay ti “Kont Diktatir Klas Kapitalis dan Travay: Ver plis Demokrasi”.

Alain Ah Vee ti fer diskur byin profon pu LALIT. Sa evennman la finn osi deklans partisipasyon aktif LALIT dan popilarizasyon Muvman Liberasyon Fam so travay lor akselerasyon konsyans

deklas kot travayer rakont seki li ti pu inn kontan kone kan li rant travay. Li enn form transmisyon konesans depi enn zenerasyon travayer a enn lot dan mem sekter, e li osi enn transmisyon konsyans deklas dan tu sekter, kan etidye e diskut sakenn ladan dan enn rankont u reynon travayer. Nu finn remarke ki se sa kalite proses la ki pli “zenerater” pu akseler transmisyon konsyans deklas. Plizyer brans LALIT pe inplik zot mem dan sa travay esansyel ek interesan la.

Rankont ar NHDC lor ranplasman lakaz lamyant

Avan bidze, LALIT ti ekrir Minis Lozman pu dimann li explikasyon kifer guvernmman apre enn an ki finn vot proze 2 an pu ranplasman lakaz lamyant, pankor ranplas enn sel lakaz e kimanyer manb guvernmman depi so PPS ziska Minis, depi biro CAB ziska MBC pe innyor sa proze ranplasman lakaz lamyant-la. Swit

a sa let-la, delege LALIT ansam avek delege EDC Goodlands, La Ferme ek Henrietta, kot proze sipoze kumanse avan, finn zwenn responsab sa proze la dan NHDC pu donn explikasyon kot nu ete.

LALIT pe pibliye Minits e Rapor sa rankont ofisyel la ki finn osi apruve par responsab NHDC prezan dan rankont, dan nu Revi pu li vinn piblik.

Palestinn

LALIT finn inisye aksyon solidarite dan kanpayn inter-nasyonal solidarite avek liberasyon lepep Palestinn su lokipasyon. Swit a lapel sindika dan Palestinn, plizyer sindika dan SOMALP kot Lalit manb, finn partisip dan lelan solidarite pu sutenir sa lapel-la. U kapav lir plis lor la dan Revi. Sa aksyon la kadre dan kanpayn internasyonal solidarite le 24 Zin *Boykot, Dezinvestisman e Sanksyon* kont konpayni PUMA ki pe konplis avek lokipasyon ilegal leta Israel.

LAZISTIS KI TARDE VEDIR LAZISTIS KI NIYE

Sak fwa bann manb LALIT ek lezot seporterz al Lakur Siprem an solidarite pu ka konstitisyonel kont Immigration Act (Lindsey Claire Collen Seegobin v. The State and Others), nu'n bizin atann 2 er 30 minit an mwayenn dan Lakur No. 23 Lakur Siprem. Sa letan atann-atann la inn donn nu lokazyon obzerv fonksyonnman Lakur e aprann buku lor sistem zidisyer.

Ala ki nu'n aprann depi "Cause List" – sa vedir lalis tu ka ki pe pase sa zur la – dernye fwa nu'n al Lakur pu chalennj konstitisyonel kont nuvo amandman Citizenship Act, ki inkliir enn tantativ fraziliz sitwayennte Morisyin divan puvwar lexeitif, setadir rann li posib pu Premye Minis bani dimunn ki sitwayin depi nu Repiblik.

Mardi le 30 Me 2023, kan lalist ka lor "Cause List", tu ka "for mention" – savedir zot pankor ariv staz "for argument" – nu'n remarke ki li pe al ver enn banane depi nu finn kumans vinn Lakur. Ka Lindsey Collen pe rant dan so faz "for argument on the plea" Vandredi le 28 Ziyet a 10:30 am. Nu ti met ka an Septam.

Ofet, si get byin, nu ena lasans! Get komye letan lezot ka finn sonbre dan Lakur:

Nomb ka lor lalist sa zur la	188
Nomb ka komanse plis ki 5 an desela	99
Nomb ka komanse plis ki 10 an desela	29

Savedir, plis ki lamwatye ka ape rule mem dan Lakur Siprem pandan plis ki 5 an, e plis ki 1/6 ape rule depi plis ki 10 an.

Pli vye ka sa zur la lor "Cause List" date 23 an desela!

Nu'n byin trakase kan nu'n realiz lanpler sa problem la. Li devwal enn problem sistemik ki bizin adrese dirzans.

Lerla nu aprann ki problem la ofet pli grav ki sa.

Apré ki nu ka inn pas lakur, enn

manb inn al dan twalet, kot li inn zwenn enn kikenn ki'n dir li ki so ka pe pas Lakur Siprem pandan apepre 5 an, me avan sa, pu 20-an antu, so ka inn trene dan lezot lakur. E sa, li indikatif ki li posib ena enn lot kategori kot ena enn nomb buku plis ka ki pe trene avan-mem zot vinn Lakur No. 23 Lakur Siprem.

Dan zidisyer, ena enn koze ki dir: "Lazistis ki tarde vedir lazistis ki niye."

Sa slogan la sorti depi Gladstone dan House of Commons dan Langleter an 1868. Sirman Gladstone ti'n lir *Bleak House*, roman par Charles Dickens, ki ti'n sorti 1853 e ki lor bann long, long retar – ki travers zenerasyon – ki Lakur ti pe fer Langleter sa lepok la.

Me lide deryer sa slogan "Lazistis ki tarde vedir lazistis ki niye" ti deza kodifye dan Langleter byin avan. Anfet, an 1215 dan Magna Karta, kloz 40 lir "Nu [Lerwa Langleter] nu pa pu ni vann, ni refiz, ni retard u drwa ubyin u akse a lazistis". Sa, li ti enn promes, parmi lezot promes dan sa Sart la, ki Lerwa ti fer pu pa "retard" "lazistis" so lepep.

Dan Moris, sa problem la ti konsidere kom enn problem ase serye, ariv 1998, kan ti ena enn "Komisyon Prezidansyel lor Striktir ek Operasyon Sistem Zidisyer ek Profesyon Legal dan Repiblik Moris", ki ti prezide par Lord Mackay. Me, olye aplik bann rekomandasyon Rapo la, lotorite inn fu li dan kit tirwar par la.

Zordizur, dan 3yem Milener, 800 an apre promes Lerwa

Angleter, nu ankor tuzur al dan Privy Council Lerwa pu fer apel bann zizman Lakur Siprem Moris – e sa se rezon kifer nu pe mansyonn Magna Karta. Kimanyer lazistis ankor tuzur pe tarde kumsa?

Nu realize ki se enn problem sistemik.

Ena lezot problem sistemik. Ala prev. Kan kat oparler ki donn son pu piblik dan Lakur Siprem No 23, pli ot lakur lor teritwar Moris, pa fonksyone, sa usi li enn problem sistemik. Piblik pa pe tann seki pase. Buku avwe, kan inn ariv ler pu zot koze, swa zot pa alim zot mikro ditu swa zot vir li depi zot figir, pu ki pa tande mem dan sa lot 4 oparler ki truv dan seksyon Lakur pu tu sa bann omdelwa la. Nu kumans realize ki se petet parski zot gayn onte travay dan enn Lakur Siprem kot ena sa degre ranvwa, sa kantite dele dan "lazistis" ki zot pe partisip dan "ofer" lepep.

Nu pe lans enn lapel a Premye Minis pu ki li komans enn deba nasyonal lor rekomandasyon Rapo Komisyon Mackay kom enn pwin de depar pu reform sistem zidisyer.

Bar Council, li osi, kapav organiz enn deba nasyonal, si lexeitif pa fer li – ubyin anplis si Lexekitif fer li. Lerla dan sak vilaz, lavil, klas GP, dan sak parti politik, mem sak klib dan Liniversite ti kapav organiz deba lor sa Rapo la.

LALIT

BICYCLE LANE PARTU! ENN VIKTWAR!

Aksyon Brans Richelieu lor kestyon lale pu bisiklet, li montre nu kimanyer aksyon kolektif, reflesi lor baz enn program, kapav ena lefe imans lor larealite.

Dan lalit militan *zordi*, lepok enn dawntern – kan puvwar paret osi or-de-porte pu klas travayer, ki ena laparans ki li byin feb – li fasil bliye ki nu aksyon kapav, kanmem, menn ver bann viktwar.

Donk, sa lartik la, li tudabor enn felisitasyon a tu kamarad Brans Richelieu, enn selebrasyon zot viktwar, setadir nu viktwar. Sirtu ena Laval, Kisna ek Mario ki finn amenn sa lalit la lor terin. Zot finn al fer enn trase kot, dan sa ka la, kapav gayn santye bisiklet, e finn rankontre e Konsey Vilaz Richelieu e bann lotorite.

Dan program LALIT, depi omwin osi lwin ki 2014, ena demand pu konstrir ‘bicycle path’, setadir “pis siklab”, kot bisiklet e mem siklis rule an sekirite depi veykil motorize. Brans Richelieu inn travay pu fer sa item la enn realite dan pei la net.

Dan enn konferans depres, Ram Seegobin, osi boner ki 2015 dir, “Nu bizin lale pu bisiklet partu, e santye pyeton.”

An 2018, lor nu web-sayt nu proteste ki Metro-Express pe kumans konstrir san inklir santye pu bisiklet.

Apre eleksyon 2019, apre ki guvernman MSM inn fini konstriksyon premye segman lalyinn Metro, 2 kamarad dan Brans Richelieu inn al fer enn batem pu gete kuma li ete, e kimanyer kapav liye li avek konstriksyon enn lale bisiklet, ki sa brans la pe anvi gayne, depi lontan. Lerla, zot inn amenn zot bann obzervasyon dan Brans Richelieu, ki zwenn sak kinzennn, pa lwin depi stasyon Koromandel, kot Metro al dormi kan pa pe servi. Sa lepok la, guvernman ti ankore pe organiz navet ki pu al ver Metro. Bann manb Brans Richelieu inn reflesi e inn dekuver ki anpli navet, ti oredi ena pist siklab ek enn sime

pu pyeton. Zot inn mem pans lor so trase e ki manyer li pu benefik a tu dimunn, depi so zanzan lekol ziska so pansyoner. U pu truv sa bann reflexyon la dan lartik *The Mauritian Metro* lor web-sayt, piblye le 15 Zanvyè 2020, 2 mwa apre eleksyon 2019.

Brans Richelieu, par laswit, ekrir enn let uver a Premye Minis pu met sa revandikasyon la delavan. Let uver la disponib lor websayt, si u rod *Bicycle and Pedestrian “Feeder” paths from Coromandel Station to near Foyer, Petite Riviere.* Ena versyon Angle ek ena versyon Kreol.

Let uver inn piblye lor websayt le 13 Fevriye 2020. Lerla, 6 mwa pli tar, sa bann aksyon la amenn ver enn rankont ant Brans Richelieu, Regional Development Officer dan RDA ek PPS dan landrwa. Sa ti le 11 Ut 2020 dan biro CAB Beau Bassin. Dan sa rankont la, delegasyon Brans LALIT inn sumet enn petisyon pu fer sa proze la konkretize siyne par buku abitan Richelieu, me sirtu, tu manb ki ti prezan inn dir ki bizin konstrir pist siklab partu kotsa nu pe konstrir nuvo proze larut.

An Mars sa lane la, guvernman anonse ki li ena enn “*Cycle Network Project*”. Sa vedit nu, ansam ar lezot lavwa ki anfafer pist siklab finn ena enn viktwar.

Sa finn deza komanse avek konstriksyon Verdun bypass ki plis ki 2.7 km. Ena enn dezyem faz planifye 6.5 km pist siklab ant Beau Bassin ek Ebene. E Guvernman inn anonse ki tu nuvo sime pu ena pist siklab akote. Alor, mem pankor gayn viktwar dan Richelieu ek Petite Riviere, nu pe potansyelman gayn enn viktwar onivo nasyonal.

GH

INFO INFO INFO

Fim K-lib Gran Rivyer

Fim “Once Upon a Time in Anatolia” ti vizyone dan dernye Fim K-lib. Li enn fim Tirk, ki inpe kuma enn “anti-fim detektif”. Li montre trwa loto kas-kase dan lekel ena enn grup CID, biro DPP, Dokter forenznik, sofer, e laburer avek lapel ki pu fuye kan gayn lekor enn dimnnn اساسine, e zot pe rule pu fer zot travay. Li anfet lor plizir size profon: tandres ant zom koleg, natir leta, kimanyer koripsyon li pa enn size “sinp”, e dan bakgrawn aprann tu kalite zafer kiltirel.

Direkter fim li Nuri Bilge Ceylan.

Prosenn Fim

Prosenn seans Fim K-lib pu prozet enn fim realize par enn gran sineas Larisi, Mikhail Kalatozov. ansam ar artis Kiba, kuma Sergio Corrieri, Salvador Wood, José Gallardo, Raúl García. Fim la, li an kat morso otur tem “Mwa Kiba” (an espanyol, Soy Cuba; an Angle I am Cuba) kot ondire nam Kiba pe koze. U truv lepep Kiba, so listwar, so kiltir, e so partisipasyon dan revolisyon kont diktater Batista sutenir par USA. Ena zoli depiksyon lavi tipti planter kann. Ena etidyan pe mobilize. Ena lokipasyon par USA. Ena mem enn lizinn sigar.

Kolok LPT: dedlayn fin Zin

Ledikasyon pu Travayer pe lans enn lapel pu dimunn ki ule prezant papye dan so Kolok lor langaz Kreol ki pu fer le 28 ek 29 Oktob sa lane la. Ena plis ki 30 dimunn fini avoy zot abstrak (ti-semeri) ki zot pu dir dan zot papye. Dernye dat pu avoy abstrak, li 30 Zin 2023.

Kur Post Alfa

Ledikasyon pu Travayer ena enn kur post-literesi pu dimunn ki fini swiv kur. Li enn fwa par mwa. Zot pe ranforsi zot lektir, pratik plis ekrir e pe finn kree zot prop dayeri, zur par zur. Zot byin interese dan developman zot kapasite lir ekrir.

FORUM DIEGO GARCIA MINISIPALITE PORLWI

MOBILIZ DIFERAN KURAN POLITIK

31 Me, lasal konsey Minisipalite Porlwi ti ranpli avek dimunn depi tu rezyon Repiblik Moris pu ekut sis orater – sakenn depi diferan kuran politik. Ti ena zenn, dimunn avek buku lexyeryans, ti ena fam ek zom, kamarad depi Chagos ek lezot rezyon Repiblik Moris ti prezan. Lapres Morisyen, inklir radio, e ti usi ena enn ti lekip depi Lareynon. Forum ti depas letan ki ti prevwar par trant-minit. Moman kestyon ti vivan. Tu dimunn finn return lakaz avek enn kopi Deklarasyon Komin, swa an Kreol swa an Angle. Li ankore an sirkilasyon pu gayn nuvo siynater. (Get anba, e remark koleksyon inpresyonan lorganizasyon ki finn fini siyne). Sertin dimunn ki finn asiste Forum finn met zot nom pu donn kudme dan aksyon ki pe vini.

Fim Dokimanter 25 minit ki LALIT finn pase zis avan Forum finn kree enn lankadremman pu sa forum la. Enn fim Irlande exselan ki apel “The Islands are closed” par Paedar King. Enn fim ki finn dan enn fason briyan inifye tule trwa lapse krim inperyalis ki bizin gard liye dan tu nu konba. Savedir kont baz militer Amerikin lor nu teritwar ki finn kokin par Grand-Bretayn, kont kasir ilegal Moris avan lindepandans pu ranz enn baz lor enn parti teritwar, ek expilsyon forse tu abitan Chagos pu fer sime pu baz militer atos.

Prezidans Alain Ah Vee

Alain Ah Vee ki ti pe preside pu LALIT finn introdwiir Cassam Uteem kuma premye orater.

Ansyin Prezidan C. Uteem

Cassam Uteem pa zis enn ex-depite Parلمانter MMM ek minis. Me li usi enn ansyin Prezidan Repiblik ki buku dimunn kontan ek respekte. So diskur ti santre kont prezans baz militer Amerikin lor Diego Garcia. Li ti fer enn lapel pu ki ferm baz militer lor teritwar Moris. Li ti

dir ena de parti kupab- Lamerik ek Grand-Bretayn. Enn lot parti ki ti “responsab” pu demantelman peyi ek deplasman forse lepep Sagosyin, setadir parti politik ki ti reprezant Moris dan negosyasyon pre-lindepandans. Delegasyon depi Moris, li dir, ti dirize par sekreter kolonyal, Sir John Shaw Rennie. (Sir John Shaw Rennie, antan ki Guvernman sa lepep la, ti sef Guvernman Kolonyal, ki ti ‘azan’ Guvernman Britanik Inperyalis). Intervansyon Cassam Uteem ti striktire otur kat dat vital: negosyasyon pre-lindepandans 1965, expilsyon forse tu Sagosyin ziska 1973, apre zizman 2019 Lakur Internasyonal Lazistis dan Lahay ki finn statye lor ilegalite kolonial Grand-Bretayn kontinye lor Chagos san okenn laont lor nom ‘BIOT’ [Teritwar Britanik Losean Indyan] ek finalman vot massif Lasanble Zeneral Nasyon Zini kont lokipasyon militer kontini Grand-Bretayn-Leta Zini Lamerik lor enn parti Repiblik Moris. Ansyin Prezidan Uteem finn denons ‘negosyasyon’ sekre ki Pravind Jugnauth pe ena avek lotorite Britanik ek dimann rann li piblik. Li finn kritik su-sekreter Leta Amerikin, Richard Varner, pu poz fondasyon enn nuvo lanbasad Amerikin dan Moris ki pe kut 14 milyar Rup. Plitar Lindsey Collen finn intervenir lor non LALIT, li finn usi kritik tulede sa ‘sekre’ ek ekspansyon masif prezans diplomatik Amerikin. Cassam Uteem finn dir ki li ena enn gran respe pu LALIT parski nu parmi parti politik ki finn konstaman gard sa size la lor azanda politik tut-long listwar. Li ti enn parmi premye siynater Deklarasyon an komin ki reprezant platform pu Forum.

Vijay Makhan

Vijay Makhan, enn ansyin kandida MMM dan Lasanble Nasyonal, ek usi ansyin komiser eli Linyon Afrikin, finn azut so lavwa avek

Cassam Uteem pu exprim so rekonesans lor pozisyon konstan LALIT. Li finn explike kifer li finn ader a Deklarasyon an Komin, antan ki individi. Sertin manb LALIT finn atann ki V. Makhan pu koz lor kontribisyon inportan MMM, kan li ti dan Guvernman an 2004. Paul Béranger, kan li ti Premye Minis, ti anonse ki, etan done ki Grand-Bretayn pa finn aksepte desizyon ‘binding’ [obligatwar] ka ICJ ki finn mete par diferan peyi ki ti manb Commonwealth, Moris pu kit Commonwealth ek met enn ka. Lefe so bann parol ti dramatik. Premye Minis Grand Bretayn, Tony Blair ti donn instriksyon imedy a so anbasader dan Nasyon Zini pu sanz ‘kloz eksepsyon’ pu enn ka ‘binding’ ICJ pu inklir tu ‘ansyin manb’ Commonwealth osi swit a menas Béranger. MMM so pozisyon ti inportan parski li ti montre ki Grand-Bretayn ti byen kone ki so aksyon pu demantel teritwar Moris kuma enn kondisyon pu Lindepandans ek expilse lepep Chagosyin ti ilegal. Vijay Makhan, so intervansyon finn inklir seki li personelman finn temwanye dan OUA ek Linyon Afrikin ek zot pozisyon OUA ek Linyon Afrikin lor nesesite pu dekolonizasyon konple Repiblik Moris par re-integrasyon Chagos dan Moris. Li finn usi koz antan ki temwin Muvman Non-Aliyne lor so sipor konstan lor dekolonizasyon ek re-integrasyon. Vijay Makhan kwar dan pozisyon Muvman Non-Aliyne ziska zordi, e ki Losean Indyan bizin enn Zonn Lape. Li finn fer referans a enn anekdot inportan. Li dir ansyin Sef Ziz Rajsoomer Lallah, ki ti lor sirkwi Awter Aylennz kuma Mazistra, dan Diego Garcia. Li ti ramas enn pake sigaret Camel vid lor laplaz. Li ti dimann manejer Awter Aylennz sa lepep la ki ti pe akonpayn li, sipa abitan Sagos fim sigaret Camel? Li ti reponn ‘non’! Li ti explike ki misyon Amerikin ti

debarke Diego pu enn vizit. Laturne fe Rajsoomer Lallah ti ena lye plizir lane avan demantelman 1965 e avan kumansman deplasman tu Sagosyin.

Alain Laridon

Alain Laridon, ansyin depite Parlmanter ek anbasader Moris dan Mozanbik, ti koz lor kontribisyon ki ti temwin lor bann Morisyen dan lalit Sagosyin depi bann premye zur zot exil depi zot later natal, inkilir par Dev Virahsawmy kan li ti depite parlmanter MMM, eli dan eleksyon parsyel 1971. Sertin manb LALIT ti panse li ti pu koz lor kontribisyon Parti Travayis su lidship Navin Ramgoolam, ki an 2010 ti met premye chalennj legal. Sa muv ti seki dan zwe esek apel 'a country move', buz enn pyon pu ki (petet) ranforsi u pozisyon plitar. Navin Ramgoolam kan li ti Premye Minis, ek Arvin Boolell ti Minis Zafer Etranzer, ti met enn ka divan Tribunal Arbitraz Permanan dapre Konvansyon lor Lalwa Lamer e gayn enn zizman kle ek baynding ki finn prepar sime pu lopinyon ICJ. Zizman finn truve ki kan Langleter finn met dibut Zonn Marin Proteze (*Marine Protected Area*) dan dilo Chagos, li ti ilegal. Petet pli inportan ankor, mem si trwa lor sink Ziz finn dir li pa dan zot puvwar pu pran desizyon lor la, de dant zot finn mem donn argiman minoriter ki Moris *ena* ful suvrennte lor Chagos.

Olivier Bancoult

Olivier Bancoult, Prezidan Grup Refizye Chagos, finn koz lor fason ki fam Chagosyin, an partikilye, ansam avek Muvman Liberasyon Fam, finn mark lalit, e kuma li ti enn etidyan dimunn dan LALIT ki ti prezan dan Forum kan li ti zanfan, dan lekol Koperativ, e li finn nom Ram Seegobin, Lindsey Collen ek Kisna Kistnasamy kuma so profeser. Li finn rakonte kuma li ti difisil kan u expilse depi u later natal. Li finn koz lor so rankont resan avek kapitenn bato Nordvaer ki ti amenn dernye

Chagosyin par fors lor dok, 1 Zin 1973, 'ekzakteman 50-an', li ti dir. Li ti invit tu dimunn dan lasal pu prezan dan aktivite ki pu organize dan Be-di-Tonbo 17 Zin pu komemor sa zur tris la. Kapitenn Nordvaer finn dir Olivier ki moman ki difisil siporte se kan bato ti pe lev lank pu vinn Moris dan dernye vwayaz, zot finn dekuver ki enn vye tonton pa ti abor. Li ti malad ek pa ti ule mont abor. Kapitenn ti bizin avoy dimunn rod li e fizikman sarye li ziska bato lor so sez. Olivier ti anonse ki Kapitenn pu koz lor sa evennman la dan Be-di-Tonbo.

Jean-Claude Bibi, ansyin Atorne Jeneral ek ansyin anbasader dan Lostrali ek Madagascar, ti prezant enn denonsyasyon an-reg lor 500 banane konportman kriminel sa swadizan sivilizasyon "siperyer" Oksidantal colonial la, e rol UK-USA ladan, dan lekel zot krim lor Diego Garcia sitye. Li dir li enn kestryon *puvwar*. Jean-Claude Bibi, dan bann lane 1970 ti manb fondater Lalit de Klas, ki ti prekirser LALIT. Jean-Claude Bibi finn sit Nelson Mandela, "Si ena enn peyi ki finn komet bann atosite dan lemond, se Leta Zini Lamerik. Zot pa gayn traka dimunn". Li ti pe fer referans kan USA ti larg bom nikleer lor Hiroshima. Seki finn arive lor separasyon Chagos, e konstriksyon baz militer lor later kokin, e derasinman Sagosyin, form enn parti integral dan sa vyolans kriminel la, li ti dir. Li ti fer referans a dezoner peyi G7 kan zot finn resaman dakor pu zwenn, e anfet zwenn, dan Hiroshima, kot USA ti larg enn bom atomik. Li finn usi dir ki fode pa bliye ki sete Linyon Sovyetik (USSR) ki - malgre tu zot erer, e sa pa manke, kuma Jean-Claude Bibi, parey kuma LALIT finn byin denonse, etan done nu ti dan kuran politik influyanse par anti-stalinism, kuran kuma otur Leon Trotsky ek Victor Serge – ki finn kontribiye masivman ver dekolonizasyon. Mem rezim Aparteid Sid-Afrikin, ki ti gayn sutyin san-fay depi Loksidan, si nu bizin fer rapel, ti

reysi ranverse avek buku, buku kudme USSR. Sa ti paternn dekolonizasyon lor 50-an, apre lafin dezyem lager mondyal. Listwar, nu azute, inkilir kilpabilite Lamerik dan asasinasyon an 1961 lider eli apre Lindepandans Kongo, Patrice Lumumba. Jean-Claude Bibi dir ki zordi, ena enn nuvo sityasyon. Ena bann lafors for, bann Leta mem, ki nepli konpletman su kontrol puvwar Loksidan, ni so puvwar lekonomi, militer ubyin politik. Li finn fer referans an partikilye a Lasinn ek pei BRICS. Li dir ki Lamerik ena anviron 1,000 baz militer andeor so frontyer - ek sa li reprezant anparti dominasyon Loksidan dan lemond. Li dir ki sa pa enn sirpriz ki Larisi finalman finn atak Likrenn - kuma defans par latak – aköz ekspansyon bann baz. Sa lager la li pa enn lager, kuma Loksidan pretann, ki finn kumanse lane dernye. Li finn anfet deza deklanse an 2014. Larisi finn kontinye sibir anserkleman par Lamerik ek NATO, kot zot baz militer finn koste deplizanpli pre avek so frontyer. Lalit lor kestryon Chagos, e sirtu Diego, li enn seri aksyon politik, ki amene par parti politik, dan Moris ek partu dan lemond. E sa ki reprezant lespwar pu derasinman dominasyon Loksidan – ki li ekonomik u militer. Lider politik dan USA ek UK - ki li Biden ubyin Sunak ubyin enn lot - pe azir dan lintere 'Leta', e se 'Leta' ki ena sa long listwar Kolonial ek inperyalist vyolans kriminel.

Apre, Jean-Claude Bibi e Lindsey Collen ti pran laparol. Diskur Jean-Claude ek Lindsey kapav lir dan revi.

Ler kestryon ek komanter, lasal ti byin anime. Ti ena ankor enn duzenn lame leve kan letan ti fini! Kontribisyon ki memorab ti par Suzelle Baptiste depi Grup Refugees Grup. Degize an kritik sever, ti enn gran apresyasyon: 'Kifer sa kalite Forum pa finn organize avan?'

DEKLARASION KOMIN

Pou 55 an lindepandans Repiblik Moris, Lalit ti organiz enn Tab Rond 'uver' Dimans 12 Mars 2023 dan Horl LPT, GRNW. Tem tab rond-la ti: 'Kot Nu Ete, apre 55 an Lindepandans lor kestyon Chagos, inklir Diego Garcia?' Apre diskision ek esanz bien interesan, dimunn prezan finn desid pou fer sorti Deklarasion Komin swivan, e finn spesifye ki nu pa pe 'met aryer' depi 2 deklarasion komin avan, setadir 'Deklarasion Gran Rivyer lor Chagos – 2010' ek 'Second Declaration of Grande Rivière on Diego Garcia/Chagos - 2016':

No 1. Gran Bretayn ek USA bizin Rekonet Viktwar Moris dan 'lalwa internasional'

Apre enn long lalit, nu, antan ki lepep Morisyin inklir Chagosyin, finn reysi ranport laviktwar kote 'lalwa internasional'.

Zordi, Leta Gran Bretayn ek Leta USA rekonet piblikman ki zot aksepte seki fini etabli asterla kuma 'lalwa internasional', ki vedir zot bizin demantel zot koloni British Indian Ocean Territory (BIOT), ferm baz militer lor Diego Garcia, setadir respekté 2 enonsiasion 'lalwa internasional', swivan:

* Zizman International Court of Justice (ICJ), lor enn Rezolision Nasion Zini finn vote propoze par Linyon Afrikin pu demand ki ICJ met o-kler pu Lasanble Zeneral ki exakteman lalwa internasional dir, finn statye ki proses dekolonizasyon Moris na pa finn legalman konplete dan moman kot Moris gagn lindepandans an 1968, apre demanbreman ilegal Larsipel Chagos depi leres Moris e apre derasinman tu Chagosyin; finn osi statye ki Gran Bretayn dan obligasion met fin so administration BIOT lor Larsipel Chagos 'osi vit ki posib' (as rapidly as possible). (25 Fevriye 2019)

* Lasanble Zeneral Nasion Zini finn adopte enn nuvo Rezolision 22 Me 2019, 'Demand pou Dekolonizasyon konple Moris' par 116 vot pour ek 6 kont, pu dir Gran Bretayn bizin retir li 'san kondision', e tu pei manb Nasion Zini bizin evre pu Gran Bretayn retir li depi totalite teritwar Moris, ikonpri Diego Garcia. Nu note ki Maldiv, ki ti vot ar UK-USA finn sanz pozision, asterla li anfaver Moris. Alor UK-USA izole. Res zis zot 2 plis 3 lezot pei ar zot. Alor, Leta Moris bizin dabor exzize ki Leta UK ek USA rekonet seki ICJ finn statye e seki Lasanble Zeneral UN finn vote.

No. 2. Leta Moris bizin exzize Respe pu 'Lalwa Internasional'

2.1. Ki Leta Morisien resezi, e pa tom dan pyez negosyasyon 'bilateral' lor 'suvrennte', kuma UK-USA pe definir problem la, kan 'lalwa internasional' li fini etabli dan enn fason multilateral ki problem Chagos li enn problem 'dekolonizasyon' ki enn fenomenn ki rezud dan fason 'multilateral'. E li fini rezud. Li kler. Alor Leta Moris bizin kontign met presion lor Gran Bretayn pu ki li retir li depi totalite Chagos, inklir Diego Garcia, san okenn kondision ni rezerv, pu ki Repiblik Moris re-integre Chagos inklir Diego Garcia dan nu teritwar, pu ki nu zwir konpletman nou lindepandans ek nu dekolonizasyon dan liberte, kuma Zizman ICJ finn statye e kuma Lasanble Zeneral UN finn vote.

2.2. Ki ena fermtir baz militer lor Diego Garcia e netwayaz ekolojik, e fermtir tu baz militer dan Losean Indien, pu rekumans viz Rezolision UN lor 'Losean Indien Zonn Depe'.

2.3. Ki Leta Morisien ferm tu so larad a tu bato deger, setadir ki li Port Louis, Port Mathurin, Diego Garcia, Agalega, Tromelin, St Brandon.

2.4. Ki Leta Morisien travay ver reinfikasyon nu Repiblik, e napa donn okenn bay pu okenn but dan nu teritwar.

2.5. Ki, dan perspektiv demokratizasyon ek partisipasyon demokratik, ki Leta Moris, an konsiltasyon avek lepep Chagosyin, kree enn sirkonskripsion pu Chagos e met dibut enn Lasanble Rezyonal pu Chagos, e kumsa planifye amenazman teritwar dan enn fason demokratik.

2.6. Ki ena drwa de-retur pu tu Chagosyin, e lib sirkilasyon tu Morisyin depi tu so lil, sirtu Chagosyin, dan totalite pei, inklir Chagos, inklir Diego Garcia.

2.7. Ki rekonet ditor ki Gran Bretayn ek Lamerik finn fer Chagosyin kuma enn 'Krim kont Limanite' e ki reparasyon peye a Chagosyin, e ki reparasyon osi peye a Repiblik Moris pu ditor ki pei la finn sufer.

No. 3. Negosye zis lor taym-frem, pa tom dan lozik 'negosyasyon bilateral'

Si ena kit 'konversasyon' ubyin 'negosyasyon' bilateral, kuma e UK e Leta Moris finn anonse finn anfet deza ena a trwa repriz, li inportan ki Leta Moris pa tom dan nuvo espes 'kad legal' (ki pu plito enn 'kad ilegal') ki UK-USA pe rod maniganse. Sel size ki ti devet lor azanda negosyasyon bilateral se taym-frem pu ferm baz, setadir kan UK-USA ena lintansion retir zot. Tu negosyasyon bizin an piblik, pa an sekre.

No. 4. Premye Minis Jugnauth bizin retir so lof bay 99-an ar USA pu baz militer

Premye Minis Jugnauth bizin retir lof ki li fini fer pu sanse donn Lamerik enn bay 99 an lor Diego Garcia pu so baz militer. Lof la reprezant enn trayizon. Repiblik Moris, ansam ar Chagosyin, fini ranport laviktwar. Fode pa asterla al trayir.

Nu invit tu parti politik, sindika, lasosyasyon kontiyn travay ver dekolonizasyon, demilitarizasyon, re-inifikasyon

Nu invit tu bann parti politik, sindika, e tou lezot lorganizasyon ek muvmman pu travay konstaman pu dekoloniz totalite nu Repiblik, fini nu lokipasyon militer par UK-USA, e demilitariz tu nu larad pu lavenir.

Sinyater

Cassam Uteem ansyin Prezidan Repiblik,
Alain Laridon ansyin Depite ek Anbasader,
Jimmy Harmon akademik,
Alain Ah Vee ek Ragini Kistnasamy pu LALIT,
Marie Antoinette Casimir pu Rodrigues Workers Federation,
Haniff Peerun pu All Workers' Federation/MLC
Clency Bibi pu General Workers Federation

Jean-Claude Bibi ansyin Atorne Jeneral ek Anbasader
Vijay Makhan Ansyin Komiser Linyon Afrikin
Rajni Lallah pu Muvman Liberasyon Fam
Julienne Meunier pu Rodrigues Government Employees Association,
Jocelin Louis pu Rodrigues Private Industries and Allied Workers Union
Deepak Benyadin pu Federation of Parastatal Bodies and Other Unions
Reez Chuttoo Confederation des Travailleurs Secteur Prive ek Piblik

22 MARS 2023

Forum LALIT DAN MINISIPALITE PORT LOUIS

Diskur Alain Ah Vee ki ti Prezide

Nu pe pibliye enn transkript Diskur Prezidans Alain Ah Vee.

Nu pe osi pibliye diskur Jean-Claude Bibi ek diskur LALIT Lindsey Collen.
Diskur tu orater Forum inn pibliye lor nu websayt dan seksyon Videos.

Kestyon Diego Santral aköz nu'nn ariv "lakrwaze" istorik

Alain Ah Vee, ki ti pe prezide, finn explike ki sa Forum la ti finn fixe enn premye fwa me ti bizin ranvwaye aköz warning gro lapli. Alain finn remersye tu dimunn prezan pu finn bizin blok 2 Merkredi.

Li finn sitye Forum dan kanpayn ki LALIT pe amene pu gard lor azanda kestyon dekolonizasyon teritwar Moris, kestyon demilitarizasyon setadir kimanyer ferm baz lor Diego ki reprezant enn danze, enn menas pu popilasyon lemond antye. Ala seki li finn dir:

Nu gard tem Diego lor azanda politik parski li lasurs problem zordi kot pankor ena enn rezolisyon final. Setadir, baz Diego limem lasurs problem demanbreman, kas teritwar Moris, limem lasurs problem exil forse popilasyon Chagosyin ki ti pe viv lor tu bann zil abitab Chagos.

Nu met santral kestyon Diego parski nu dan enn lakrwaze. Nu ena de viktwar inportan dan instans internasyonal: dan Lakur Internasyonal Lahay kot inn ena enn ruling ki klerman finn montre ak ki Britanik inn fer kan li finn demanbre Chagos, li ilegal e dan so ruling linn dir klerman bann ki pe okip Chagos, UK ek USA, zot ena pu kit Chagos oplivit posib *san kondisyon*. E dan Lasanble Nasyon Zini kot enn mazorite pei manb finn vot anfavor dekolonizasyon Chagos.

Temnu Forum zordi, li demilitarizasyon ek dekolonizasyon kot nu ete zordi? Li inportan parski Nasyon Zini ti finn kree anparti, anfet, pu eradik kolonyalism, pu amenn lafin tu koloni. Dan so Sart ek dan buku rezolisyon, samem ki li pe tultan promuvwar. Li mem ena enn Komite apel *Komite 24* ki monitor dekolonizasyon bann teritwar. E, dan sa ruling Lakur Internasyonal

Manifestasyon divan Lanbasad USA, Porlwi.

la, li ena referans a listwar detaye seki finn arive lor Chagos e osi, bann rezolisyon ki Nasyon Zini inn pran an faver dekolonizasyon (Li vo lapenn lir, re-lir ek etidye sa Ruling la).

Dayer, dan ICJ so ruling, li inportan, li osi mansyonn baz limem. Li mansyone kuma bann baz militer inkonpatib avek Sart Nasyon Zini. Tusala ena so linportans dan sa moman kot nu ete. Mo finn dir nu dan enn lakrwaze parski Guvernman pe pare pu donn enn bay 99-an, preske 100-an, ar bann Amerikin pu zot kontiyn servi Diego. Nu kone kuma inn servi Baz Diego – pu amenn lager ilegal, zet bom lor popilasyon dan Irak ek Afganistan, inn servi li pu tortir dimunn e ena enn baz militer nikleer lor Diego. Ena "explosive devices", bann zarm mem, ena sumarin nikleer ki baze Diego. E sa li al alankont enn Trete ki apel Trete Pelindaba pu ki Lafrik debarase de tu armaman nikleer.

Dekolonizasyon li konsern osi Lafrik parski nu rapel byin kan ti al Lakur ICJ dan Lahay, se Linyon Afrikin ki ti prezant Ka Moris. Dan argimantasyon sa Ruling la, li explike klerman ki problem Chagos li konsern dekolonizasyon e li pena nanyin pu fer ek enn kestyon bilateral ant Langleter ek Moris. Li konsern dekolonizasyon Lafrik. Li bon gard antet ki Nasyon Zini dan so kanpayn pu dekolonizasyon finn dekret plizyer deseni dekolonizasyon, inn ariv

4em Deseni ki al ziska 2030. Setadir li dan lobzektif Nasyon Zini pu dekolonize, pu eradik kolonyalism.

Pu nu, kan nu pe fer sa Forum la, li dan enn lepok difisil kot li nesaser nu ena refleksyon lor buku size. Chagos li enn parmi bann size, ena lor demokrasi, lor langaz Kreol, lor represyon ek buku lezot size ki merit reflexion. Enn Forum li enn linstans ki kapav permet sa kalite refleksyon la. Li ti enn tradisyon alepok dan Moris ki finn inpe disparet e nu anvi renuvel sa tradisyon la. Pu ki lor baz sa refleksyon la, nu kapav, lerla, azir dan enn fason pli koeran pu kontiyn nu lalit, kuma sa long lalit ki finn amene pu amenn lafin kolonizasyon teritwar Moris. Dan sa lalit la, san bann kanpayn konstan, li byin difisil pu nu avanse. LALIT, li enn bann rar lorganizasyon ki finn amenn sa kanpayn la, parey kuma Grup Refizye Chagos finn amenn kanpayn lor letan. Parfwa nu finn travay ansam, parfwa separeman. E, tu bann dimunn ki lor sa panel la, finn asosye a diferan moman, e ziska zordi, dan sa konba pu amenn lafin kolonyalism ek demilitarizasyon konplet nu teritwar.

Nu dan enn lepok kot nu bizin dibut pu vremem konplet sa proses dekolonizasyon. Tan ki Britanik ek Amerikin res lor Chagos, nu dekolonizasyon pu inkomple.

Forum la viz pu enn reflexion me anmemtan bizin gete kuma ansam

Diskur Jean Claude Bibi

nu kapav korpere pu avans lalit la pli divan pu nu kontiyn fer progre dan direksyon enn dekolonizasyon konplet e pu lape dan lemond. Bi mem Nasyon Zini se anfet pu amenn Lape. Difisil nu mazinn Lape avek bann baz militer, sirtu bann baz militer-nikleer ki menas lexisans imin. Parey kuma kan u ena enn vwazin kan u pe rod lape, u pa pu al donn li fizi, u pa arm u vwazin, donn li misil. U donn li fler, partaz kari, ubiyn u konstrir bann pon ant bann lepep. Politik Lamerik pe amene, li enn politik pu amenn lager. Lamerik ek Langleter, zot pe okip nu teritwar, nu ena enn konba pu amene pu fer kone ki nu na pa'le sa kalite lokipasyon la. Zordi Nasyon Zini ek Lakur Internasyonal inn donn nu rezon sa long lalit ki buku lorganizasyon ek individi inn amene.

Nu pu sey, dan sa Forum la, amenn nu reflexion ankor pli lwin sirtu par rapor a enn nuvo kontex, li pa mem kontex 50-an desela. Ena nuvo pwisans ekonomik ek politik dan Losean Indiyin, dan Lemond e Lamerik, limem, li nepli sa mem lanpir ki li ti ete 40-an, 50-an desela. Zordi so lekonomi an deklin, ena bann pei ki pe sorti depi komers an Dolar, li pe fer fas a bann problem, li akile, li lor defansiv. Li enn lokazyon pu nu, pu ralye sutyin ki nu finn gayne dan Nasyon Zini, kot 116 pei ki finn vot an faver Moris an 2019, nu ralye sutyin tu bann pei ki anfaver enn lemond san zarm nikleer, ki anfaver lape. Nu bizin gete kimanyer nu fer sa dan lapratik.

Nu espere ki sa Forum la ede pu sa kalite reflexion la. Nu remersye tu dimunn prezan zordi ki pe dedye zot letan zordi pu nu partaz sa reflexion la

Bonzur bann kamarad,
Kuma Alain ti pe dir dan so Introdiksyon a Forum, tem zordi li dekolonizasyon ek demilitarizasyon Diego. Le 12 Mars ti ena enn Tab-rond GRNW lor plizumwin mem tem, “Diego, What’s Next?”

Sirvol Lalit pu dekolonizasyon

Nu bizin rapel 3-4 pwin inportan. Sa fenomenn dekolonizasyon la finn devlope apre 2em Ger Mondyal. Li finn akselere dan bann lane 1955 a 1965 kot buku pei Lafrik, Lazi, Karaib, ayer dan lemond, ikonpri sertenn pei dan Lamerik Latinn inn vinn independan.

Sa, li ti enn konsekans afeblisman Lerop pandan 2em Ger Mondyal.

Kan mo ti dir Lerop, anfet mo pe ule dir Inperyalism Oksidental. Saki bann Angle apel “*The West*”, sertenn anvi kwar li bann *Western Democracies*. Anpasan, sa bann pei la inklir bann pei kuma Kanada, kuma Lostrali, kuma Nuvel Zeland. Pena nanyin a fer avek “*The West*” zeografikman. Me zot konsider zot sipozeman dan mem “sivilizasyon”. Sipozeman! Nu remarke dan sa lalis pei la, pa pir kwinsidans se bann pei peple par bann Anglo-Saxon. Pa ki sa li telman inportan, me li inportan si u get rol ekonomik Langleter ek Lamerik, zot puvwar ek zot rol ekonomik dan lekonomi mondyal. La, u pu truve kimanyer sa siperyorite ekonomik la, se pa sanse enn siperyorite zot kiltir, li sertennman pa zot kuler, me zot siperyorite ekonomik ki explik sa linflians, sa lafors ki zot inn ena lor planet later pandan preske 50-an.

Kan dan nu diskisyon lor Diego, nu fer referans a bann Zizman Lakur Internasyonal, li extremen inportan, kan nu fer referans a vot resan an 2019 dan Nasyon Zini, nu get sa kuma bann viktwar. Zot bann viktwar. Me, tya bon nu kone ki depi 1965, setadir plis ki 30-an avan sa bann viktwar la, li ti dan lalwa internasyonal ki bizin dekolonize. Ena bann rezolisyon,

16 Desam 1965, an 1990, an 2000, ena Rezolisyon 1514, Alain ti mansyonn Komite C-24 ki dir non selman li kont drwa imin, me li ilegal pu ena koloni. Ilevre ena bann pei pli malin kuma Lafrans ki degiz so koloni kuma “*Département Outremer*”, ondire li pe obzerv lalwa sanse! Li sanz so nom. Sa fenomenn kolonizasyon la fer dimunn dan koloni, fer dimunn bann sitwayin dezyem grad, fer zanfan Azyatik, Afrikin, Lamerik Latinn sant “*God Save the Queen*” u “*La Marseillaise*”, sa ti fini denonse dan bann lane ’60 par buku imanist, filozof, politisyin e militan. Ilevre ki bann zizman ki nu finn gayne dan Lakur Lahay la, inn dir ki Diego bizin returne a Moris, me nu bizin rapel ki depi bann lane ’60, ti fini denons sa fenomenn ki enn lot pei gard an esklavaz, gard an sumisyon enn lot pei. Sa ti deza ilegal. Sa bann zizman finn anfet konfirm sa bann vot, sa bann prinsip dan United Nations Charter e ki truv dan Lalwa Internasyonal, e ki truv dan enn seri rezolisyon.

Fas a Puvwar Ekonomik e militer Inperyalist

Donk, nu dimann nu kifer ti bizin atann sa bann zizman la, kan li ti deza dan lalwa ki sa ilegal. Kifer? Enn rezon byin sinp. Se puvwar. Se puvwar ki Lerop inn ena tuzur aköz so siperyorite, so sistem ekonomik ki baze lor explwatasyon, non selman so prop travayer dan Langleter, dan Lerop, dan Lostrali e baze lor explwatasyon ek kokin resurs natirel ki bann lezot pei ena, ki Lafrik ena, ki Lazi ena. Se lor la ki sa puvwar ekonomik la baze.

E, kan li ena sa puvwar ekonomik la, li ena enn linflians politik ki depas so prop frontyer. Li aste dirizan, li kree parti politik, li organiz kudeta.

Sirtu, sirtu li kree bann gran larme, li devlop zarm, li devlop misil, li devlop seki li apel Navy, laflot Amerikin. Li devlop enn puvwar militer extraordinier. E,

li devlop bom atomik. Se pa pu nanye ki Nelson Mandela inn dir ki “pei pli danzere o-mond se Leta Zini, se sel pei ki finn oze detrir otan dimunn par bonb atomik lor Hiroshima. Li vreman trazikman ironik ki lasemenn demyer [Reynon Some G7, Hiroshima, Zapon, 19-21 Me 2023], G7 kot zot zwenn? Hiroshima! Enn laont terib pu Lamerik!

Donk, nu rapel, se puvwar. E, puvwar vedit ki kan dan bann lane '65, sanse pe fer reynon Lancaster House, pu sanse diskrit lavenir Moris. An verite, seki finn arive Lancaster House, se enn pei UK, Langleter avek so puvwar ekonomik, so linflians politik fas a enn ti pei ki apel Moris. E, mazinn byin, Moris an 1965, nu ankor ena lamizer dan Moris, mazinn u Moris an 1965, mazinn u Moris an 1950. Mwa mo vye, bann zenn pena okenn lide. Non selman, nu ti feb ekonomikman, nu ti enn pei baze lor kann-disik, politikman Moris ti siper divize. U kwar Angle pa kone ki Moris pu gayn lindepandans, preske lamazorite dimunn dan sa pei la ti vot kont Lindepandans. Ala ki pei pe al sipoze diskrit lavenir. Enn pei tipti, divize an klas sosyal, avek enn burzwazi inpitwayab ki sort dan lesklavaz e sa burzwazi la ki finans kanpayn kont Lindepandans. Ala ki pei sipoze pe al negosye so lavenir. Li ti kler, li pa ti difisil ditu pu Angle seki nu apel “detas” Chagos depi Moris. Ti fasil, kuto dan diber. Enn pei feb, divize internman politikman, ki li pu al kontre dan Lancaster House? Apart bwar dite avek Larenn. Ala fransman, kan nu get tu bann bel-bel palab, enn pei feb kont Langleter. E Lamerik li, li pe bak Langleter. Se sa puvwar ki Lerop ti ena, li ti enn puvwar ti deza pe afebli.

Kumansman Afeblisman Inperyalist Loksidan

E la, li inportan nu konpran kifer zot puvwar ti afebli?

Enn zafer ki finn arive dan 2em Ger Mondyal, ti ena enn lot grup pei, *Warsaw Pact*, e ti ena Linyon Sovyetik ki ti existe. Nu bizin

kone e realize se Linyon Sovyetik, malgre so defo, so defo politik. Se sa ki finn finans ek sutenir buku buku lalit lindepandans sirtu Sid Afrik Nelson Mandela, ANC [African National Congress]. ANC konstrir par le Parti Kominist Sid Afrikin. U get lindepandans dan Zimbabwe, ansyennman Rodezi, de Lwes a Les, osant Lafrik, mem dan lemond Arab, Lezip su Nasser, Lind, se sutyin, se lexisans fizik enn pei ki pa dan lemond kapitalist. Se lexisans USSR. Se sa ki explik afeblisman Lerop e sa ankuras lalit, suvan lalit arme, Angola, Mozanbik, Rodezi, plizyer pei Lafrik, Lalzeri. U gayn enn lalit kont sa puvwar de Lwes, Oksidental, sivilize.

Dekolonizasyon: Nu adverser se “Leta” Inperyalist

Mintenan, leproblem, si nu pe amenn enn lalit pu regayn Diego, premye zafer, nu bizin kone, kisannla nu adverser? Nu, nu pe kwar, parfwa nu ekut lapres, u lir *L'Express*, *Le Mauricien*, u lir *Le Monde*, u lir bann lagazet “sivilize, korek”, u ekut radio, u ekut BBC, u pe kwar u pe gayn zafer avek enn Prezidan ki apel Biden, u apel Obama, u enn Premye Minis alepok apel Wilson, enn Premye Minis asterla apel Sunak. Se pa vre. Nu pe gayn zafer avek bann leta inperyalist. Indepandaman kuma so Premye Minis apele. Nu pe gayn zafer avek bann leta kriminel. Kriminel, mo pa pe dir sa kuma enn insilt, mo pe dir sa pu karakteriz zot politik, pu dekrir zot. Se sa ki Nelson Mandela ti pe dir. Se bann leta kriminel, asasin, delibereman larg de bonb atomik Nagasaki ek Hiroshima. Me, sa 2 bonb atomik la, zot de gran krim terib sa. Me, nu bizin kone ki sa bann pei sivilize, pei “de lumière” kuma Lafrans kontan apel li, se bann pei ki tut zot listwar ranpli avek masak atraver lemond. U al lontan, bann krim Espaynol dan Lamerik Latinn, u al pli resan u get bann krim dan Lafrik, dan Lind. Komye masak, Sid Afrik? U pran enn liv listwar, u pran u telefonn u nek mete

“massacres of western countries”, u gayn enn lalis. U al Lostrali, u pu gete, zot fini detrir, zenosid bann Aborizenn. Tu landrwa. U al Kanada, u pu gete parey. Alor, nu pe gayn zafer ek bann leta, mo pa dir u bann individi, ilevre ena bann voler kuma Nixon kuma lot, ena pu al ferme, zot bann “crooks”. Pa sa ki inportan, zot leta ki inportan, bann dimunn ki fer zot polisi, bann lintere ki zot defann pu ogmant zot puvwar. Gras-a sa puvwar la, li ena enn dimansyon ekonomik, diplomatik, la kan li anvi negosye ar u, li negosye pu montre li byin-elve, enn dimansyon militer, la li bonbard u kut bom, ikonpri bom atomik, ikonpri misil. Sa trwa dimansyon, lor sa trwa fron la, zot lager ar u. U zot aste u, u zot tuy u. Uswa, u sumet.

Dekolonizasyon bizin Artikile avek Ferm 1,000 Baz USA

Donk, kan nu koz lor dekolonizasyon, dernye pwin mo anvi koze, se suverennte. Suverennte Moris, kuma bann kamarad inn dir, li intretab. Pena pu negosye. Me, ena enn lot problem. Pu mwa, li osant problem la: Problem baz. Se demilitarizasyon.

Li pa konsern zis Moris sa. Si u tap ankor lor Google, Lamerik ena preske enn milye baz ubyin instalasyon militer overseas. Enn milye baz. U truv sa normal u? Enn pei drwa de-lom, li dir u tu dimunn bizin lib me selman li antur laplanet, anserkle laplanet, avek bann baz militer. Apre, li soke, li dir u get Larisi inn invair Ikrenn, li pe vyol lalwa internasyonal. ‘Get sa bez la, sa bann Ris la, bann bezer, bann move dimunn’. Sa ki Lamerik pe dir u e se sa ki u pe tande dan radio, lagazet. Seki li pa dir u, seki li finn antur Larisi ek enn seri baz, depi Lapoloyn, li anture. Dan Georgie, li ti pe rod mete, ti ena enn lager deza. Li fer u kwar ki sa lager inn kumanse an Fevriye [Fevriye 2022] kan anfet li finn kumanse depi 2014. Sa ki veritab problem. Li vedit sa puvwar politik ek militer la, li

an difikilte aktyelman. Li pa enn kwinsidans ki Larisi inn, kitfwa, deside pu defann kont LOTAN dan sa moman la -- pu mwa mo pe get sa plis a long term -- pu anpes sa vinn pli pir pu bann lintere Ris. Li finn deside pu atake, setadir pu defann li par atake a sa moman la. Parski li enn moman kot vreman pe ena bann devlopman inportan dan lemond, avek prezans politik ek militer Lasinn, avek prezans bann pei kuma Sid Afrik, avek prezans bann pei kuma BRICS, pei kuma Brezil, kuma Lind. La, li vinn pli konplike ki li ti ete an 1965 kan li ti kokin Diego. La, li buku pli konplike pu zot. Pa zis onivo internasyonal me onivo nasyonal. U get sityasyon an Frans, an Lalmayn ek an Lamerik, u get sa vyolans sosyal ki ena dan Lamerik. Premye vyolans sosyal dan Lamerik se lamizer milyon milyon dimunn. Mizer, dormi dan lari (mwa mo al Lamerik suvan, mo bann zanfan laba), enn mizer extraordiner. Enn vyolans sa. Lapovrete setenn vyolans fer kont dimunn pov, me li enn vyolans fizik. Zot tuy-tuy dimunn dan sipermarket, tuy-tuy zot kamarad, tuy-tuy dimunn dan lekol. Zot pe tuye mem, depi vyolans tuy bann 'Inka'. Li enn pei dan vyolans total intern e li export sa vyolans la atraver so bom, so bann misil a lexteryer. Totalman, enn sosyete vyolan anver zot mem ek anver lezot. Apart so Hollywood, si u get so realite sosyal, se enn pei byin byin trist, kot dimunn pa kapav viv kuma dimunn, li panse enn lot dimunn enn danze pu li. Sa ki realite sosyal. Sa ki enn problem, kan sa vyolans la inn ariv onivo internasyonal.

Nu bizin kone kot nu ete asterla.

Plizyer orater finn masyonn sa, seki lalit pu dekolonizasyon, li enn lalit politik. Li vre li ena enn dimansyon zeopolitik kot nu finn gayn bann viktwar.

Li enn lalit osi onivo diplomatik. Si li enn lalit politik, li bizin mobiliz tu *Morisyin politikman*. Tro suvan, sa kestyon Diego inn pran, par plizyer guverman, kuma enn zafer sporadik, detanzantan. Li pa enn

konba permanan. Dan bann lekol, ki bann zanfan kone lor Diego? Ki linformasyon nu donn nu pep lor Diego? Sa li responsabilite nu guverman ki lepep Moris pa zis konn sufrans, me realite e ki posib

fitir ena pu bann Chagos. Sa ki nu lintere. Li bizin implik tu bann institisyon dan Moris. Tu bann lafors politik Moris. Sinon li pu enn zafer avoka, li pu enn zafer diplomat, li pu enn zafer politisyin, lepep pu zis tann dir ki zafer. Li bizin form parti dan nu realite parey kuma diri, kari, minn bwi. Tusala form parti nu realite. Parski Diego form parti Moris. Langleter inn anpit enn arsipel. Pa enn lil ki li'nn kokin, li'nn kokin enn arsipel. Nu pe viv nu lavi san nu konpran ki kantite inn kokin. E, bizin returne e bizin fer zistis a Chagosyinn.

John Kirby Nye ki USA deryer Mitinnri Prigozhin

Lapres Amerikin, pu premye fwa, finn amenn lavi dir pu reprezantan Prezidan Biden, John Kirby. Biden li-mem, byin rar ki li koz ar lapres. Li tro fane, alor bannla pa les li pran laparol tro suvan.

Dan konferans depres zis apre mitinnri Wagner mene par Prigozhin kont Prezidan Putin, John Kirby ti pe bizin nye e re-nye ki Lamerik ti deryer sa espes ku deta manke dan Larisi la.

Moman ki sa konferans depres la finn arive, li petet explik panik ki zurnalist ti pe santi. Anfet, zot tu -- so guverman Amerikin, so zom Biden, so port-parol Biden, ti pe atann enn premye diskur piblik Vladimir Putin apre ki mitinnri inn fware. Dimitri Pescov, Putin so sekreter kominikasyon ti anonse ki Putin pu fer enn deklarasyon "taler". Zot tu finn panike, pangar Putin vinn anonse ki ena kit lyin ant USA ek sa mitinnri, ki byin ed Ikrenn dan lager ki USA pe amene kont Larisi atraver zom Ikrenn.

Zurnalist byin sinnyor ti pe persiste, dimande sipa USA, dan kit fason, li pa ti deryer sa sulevman la. Zot ti pe dimande sipa guverman USA prefer Prigozhin vinn enn ranplasan pu Prezidan Putin. Kirby ti pe gaga. "Nu pa ti ladan, e nu pena lintansyon ladan," li finn dir, avan sanz size, kot lor ki zarm zot pre pu furni Ikrenn. "We were not involved and we had no intention of being involved."

Rapel ki Biden ti deza dir an Mars 2022 ki Prezidan Vladimir Putin "napa kapav res opuvwar" dan Larisi. Apre sa, tu so bann ti-tutu ti bizin nye sa, alepok: "Biden pa ti pe rod sanzman rezim dan Larisi", zot tu ti dir, re-dir, arsi-re-dir. Biden li-mem ti bizin vinn nye so prop parol.

Ala zordi, pu bare kont seki kapav-et Putin ti pu vinn dir, zot tu inn al re-fer mem zafer.

Sann fwa la, zurnalist pe truve ki zot dirizan dan Lamerik pe zwe ar dife si zot pe rod instal enn rezim su Prigozhin ubyin zom Prigozhin. Klerman Prigozhin ek lel larme Larisi ki sutenir li, zot pli pir ki lel Putin.

Kirby ale-mem, lepep Larisi ki swazir zot guverman, pa Amerikin. Anfin! Kifer bizin nye sa kantite la?

Enn moman, Kirby ti dir, "Leta Zini napa inplike", lerla vit-vit avan dimunn pran sa kuma enn admisyon ki Britanik, sipaki lot alye dan NATO kuma Norvez, par exanp, inplike dan mitinnri fware la, li azute "ubyin nu alye".

Rapel ki Rear Admiral John Kirby, ki ti enn sef Pentagon, li ansarz kominikasyon stratezik pu Konsey Nasyonal Sekirite Amerikin.

Forom LALIT DAN MINISIPALITE PORT LOUIS

Diskur LALIT par Lindsey Collen

Mo ti pu kontan kumanse par dir nu vmem dan laktyalite net, dan lesans anmemtan pe ena negosyasyon sekre ant Premye Minis Britanik ek Premye Minis Moris e anmemtan ena enn Su-Sekreter Deta Amerikin [Richard Verma] ki isi pandan 2-zur e pe poz premye pyer pu enn batiman, li pa enn batiman, pa kone ki li ete, li paret enn baz, enn mini-baz Rs13-14 milyar pu so nuvo lanbasad. Li pe pretann, sa bug la, ki li pe fer enn kado Moris. Sa tipik enn inperyalist, li met so lanbasad, lerla li vinn dir u 'Mo pe fer enn kado Moris, mo pe met mo Lanbasad kot u'. Nu, nu ena pu fer fas sa degre problem, zordi !

Mo ena 5-6 pwin enn deryer lot:

Diego Lakle!

Linportans Ferm Baz

Premye pwin konsem seki Aurelie Talate tultan ti dir ki finn mark mwa parski li finn pans problem Chagos ek Diego Garcia osi buku ki ninport kisannla dan lemond. Li'nn dir kumsa «Diego Lakle». De mo. «Diego Lakle», savedir pu nu konpran problem Chagos, problem dekolonizasyon-demilitarizasyon, nu bizin konpran linportans sa baz la. Pu nu rezud sa problem la, nu bizin inklir rezud problem baz la. Sel manyer pu rezud enn problem baz, se ferm li, netwaye. Alor sa premye zafer ki nu tu kapav, kan nu kit isi zordi, rapel sa de mo la «Diego Lakle» ki Aurelie Talate inn kit nu kuma enn leritaz. Savedir li enn baz militer, parey kuma sa lot mil baz Amerikin tutotur lemond, partu ena muvman pu fer ferm zot. Alor, nu bizin, anmemtan nu aktif politikman isi kuma Jean Claude inn dir, nu bizin osi liye avek bann lezot dimunn partu dan lemond, sirtu avek sa lepep Amerikin ki pe mobilize kont bann baz Amerikin. Get ki kalite alye nu bizin. Alor premye pwin se linportans ferm baz.

Lor Chagos-Diego: UK-USA Fayit dan Lakur Internasyonal

Li inportan dan enn moman kot pe kritik Larisi aköz li finn al kont lalwa internasyonal. Partu, sa Loksidan pe kritik Larisi. Me lor ki pwin? Aköz li pa pe respekte, li pe fer vyolasyon, lalwa internasyonal. Me, ala gete ki Lamerik ek Grand Bretayn, zot-mem, pe fer Moris ek Chagos par sa lokipasyon militer konzwin ant Lamerik ek Langleter. Nu pe sibir enn vyolasyon sa mem lalwa internasyonal. Savedir kan Diego Lakle, li lakle dan trwa diferan lalit: pu demilitarizasyon, kan nu dir demilitarizasyon, nu pe vmem dir: tir sa puvwar kolonyal inperyal, tir li. Bizin disud li. Alor, nu ena enn lager pu ferm baz. Nu ena enn lager pu dekolonize, savedir pu tir Grand Bretayn ek so BIOT depi Moris. Pu lemoman, u pu remarke kan u lir lagazet, Grand Bretayn ek Leta Zini ankor pe dir BIOT existe. Savedir tu sa viktwar ki nu finn gayne e ki nu pe dir inn gayne dan Lakur Internasyonal, tu sa bann zafer la, zot pankor rekonet ki zot finn perdi. Ala, avan Premye Minis isi al koz ar swa Britanik swa Amerikin, li ti bizin fer zot piblikman aksepté ki zot finn perdi, dan kote lalwa internasyonal.

UK-USA Izole apre Vot UN

Me aköz zot pe afebli, kuma Kamarad Jean Claude finn dir, zot gayn difikilte admet ki zot inn perdi. Si zot ti ankor byin for, zot ti kapav vinn dir «Wi, nu finn perdi me sa li zis lalwa». Me zot pa zis inn perdi legalman. Zot finn perdi politikman. Zot ena zis 3 alye dan lemond. Dan moman vot dan Nasyon Zini, zot ti gayn zis 4 pei vot ar zot. 4 mizerab pei.. Zot finn sey aste dimunn, finn menas dimunn, partu dan lemond, tu bann guvernan, zot pa finn futi gayn plis ki zis Israel

(Netanyahu), Laongri (Orban) ek zot inn gayn, kan Scott Morrison ti ankor Premye Minis, Lostrali. Zot inn gayn 3 pei ki finn vot ar zot. Maldiv ki ti vot ar zot, finn sanz so pozisyon formelman apre. Savedir zot izole politikman osi. Savedir sa viktwar la, li inportan.

Pli Gran Danze Divan Nu

Me, ena tu danze zordi, e so pli gran danze divan nu. Ansyin Prezidan Cassam Uteem ti fer referans a lefet SSR ti anvi donn enn bay, anplas sa lot laranzman ki ti fer ar SSR. Detut fason, zot pa ti abilite pu fer okenn aranzman parski Moris ti ankor enn koloni. Me la, Pravind Jugnauth, finn piblikman ofer enn bay 99-an ar USA lor Diego Garcia. Savedir, sa zafer 'vann Diego', la, so danze li asterla. Aktyelman, nu fer fas danze ki buku dimunn ti kwar inn fini fer an 1965, pli gran krim ki bann lider politik ti fer an '65. Non. Pli gran krim, li divan nu la. Nu bizin anpes sa. Sa mo byin dakor, li pran lorganizasyon tu dimunn, sirtu dimunn dan klas travayer, bizin organize. Nu bizin organize dan nu bann sindika, nu bann lasosyasyon, organize pu pran pozisyon. Savedir nu lennmi inn vinn kler. Li sa pwisans Amerikin ek Britanik konzwin. Nu prop guvernan ki pe fer bann negosyasyon ansekre e pe fini fer enn lof piblik, li inakseptab dan moman kot nu inn gayne dan Lakur Internasyonal, li al donn perdi ?

Apel a Inntelijennsya pu pa kolabor ar Puvwar Lokipasyon

Lerla ena buku buku konfizyon. Nu bizin fer enn apel a lapres, ki ti ena enn zenerasyon reporter ki ti konpran bann isyu Chagos. Me, zordi buku lartik kan lir li, li ekrir de pwindevi Amerikin ubyin Britanik dan lapres lokal. Pu mwa li enn laont komye akademik lor zot paz Facebook ubyin dan lagazet pe remersye Lanbasad Amerikin pu sipaki pistas zot inn gayne ar li, zot inn gayn Rs10,000, sipa enn laburs.

Nu bizin aret sa. Li enn puvwar okipan, enn okipasyon militer, u pa kapav rod enn ti lavantaz personel ar li. Non. Non, nu bizin denons dimunn. Bann gran akademik pu lekel mo ena buku ladmirasyon, Vijaya Teelock, Roukaya Kasenally, zot pozisyon lor Chagos li totalman inakseptab. Savedir inntelijennsya pa pe konpran. Alor, mo kwar, li pu vinn travay pu lamas dimunn konpran avan e fors inntelijennsya sanz so bann analiz.

Kisannla nu Lennmi, Kisannla nu Alye

Alor, nu pe gete kisannla nu lennmi, kisannla nu alye. Nu bizin mazine ki UK pe tultan kree bann nuvo fos lider Chagosyin. Mo kone, Kamarad Olivier sufer sa kanpayn la buku. Zot ti met dibut enn gran lider, ti nom limem Prezidan Chagos, Allen Vincatassin. Li, bann Britanik inn finalman truve li enn gran lamaker. Li ferme la, li'nn gayn 4-an prizon ferm. Sa enn. Asterla, mo truve zot pe met enn lot. Enn dimunn ki ena lyan ek Chagos me ki travay pu militer dan Grand Bretayn. E, lerla u gayn bann reporter dan UK, dan Daily Mail, lagazet dextrem drwat laba, bann reporter laba ki dir "Diego Garcia Base belongs to the Ministry of Defence". La, semenn demye, «Diego Garcia li propriete Minis Defans Langleter»...

Tusala pu dir ki UK ek USA zot feb, zot pe bizin servi lextrem drwat ek Allen Vincatassin, bann pyon byin byin dan bez ki zot pe servi dan zot dezespwar, dan zot inkoerans. Zot dan kumansman enn gran kolaps pu enn lanpir.

Ver enn Manifestasyon, ver enn Bato pu al Chagos

Lerla nu bizin rod enn-de zafer pu expoz tu seki tu dimunn isi inn koze e met divan piblik an zeneral. Ena de fason pu fer li ki mo pe propoze nu tu reflesi.

Premye, prepare pu al ver enn manifestasyon lor baz sa Deklarasyon ki finn distribye zordi dan Forum e ki pe sirkile. [Get Deklarasyon dan sa Revi la],

Dezyem, kapav Olivier pu dakor, nu bizin pran enn bato. Guvernman dir li pu pran me si li pa pran. Lerla nu, nu bizin rekumans rode numem kuma nu finn deza fer dan lepase. Parski Chagos form parti Repiblik Moris. Chagosyin ek Morisyin nu

bizin pran enn bato, al laba.

Nu pu bizin fer sa de kalite aksyon la. Nu bizin batir ver sa, nu pa pu kapav fer li enn sel ku. Anu batir ver sa.

Mersi.

Komanter LALIT lor Bidze Padayachy 2023-24

LALIT inn ekut diskur Bidze Padayachy atantivman, e nu byin trakase lor labsans mezir kler lor ni kimanyer devlop prodiksyon, kimanyer asir seki esansyel, ni lor kimanyer asir mem suverennte alimanter. Ondire MSM ek so alye dan Guvernman pa finn aprann nanyin depi pandemi, ni depi kriz finansye avan li, ni depi lefe lager NATO ek Larisi.

Okontrer, Guvernman finn met imans kapital pu anfans Repiblik Moris dan prodiksyon kann ek disik, mem li nepli asir anplwa, ni nepli asir tax sorti lor disik, ni asir deviz. E li vers imans kapital dan devlop lindistri turis, tutswit apre ki nu tu finn aprann a ki pwin li enn sekter frazil fas-a kalite pandemi ki pu vinn pli frekan. Kote stimil prodiksyon, pena okenn mezir pu fors burzwazi investi dan prodiksyon ni mem dan prodiksyon alimanter lor gran lesel.

Ena enn gran lefetan dan lasam kot pe lir Diskur Bidze. Tu sa imans siperfisi later agrikol tuzur su kontrol total 3-4 gran tablisman, e zot pa ule diversifye kote prodiksyon alimantasyon. Zot ule kontinye patoz dan zot kann ek disik. Sel diversifikasyon zot finn fer se pu kareman rod permi pu morsle, vande, betone, depi Minis Guvernman, e pu bayant later pu debon. Pena "reform agrer" ditu, e nu ankor ena memmem mank kontrol demokratik lor gran, gran siperfisi later ki ti existe lepok esklavaz ek langazman. Zordi Guvernman pe mem al ziska ankuraz "gated communities", ki garanti imans problem sosyal dan lavenir: li enn form neo-kolonizasyon.

Anmemtan, sa Bidze MSM la, li pe sibvansyonnn klinik prive – atraver pey klinik pu fer looperasiyon ek prosedir ki lopital pa furni anplas organiz pu lopital furni servis la – e li pe sibvansyonnn ledikasyon prive – laplipar preprimer, li prive e totalman inegal, e kote liniversite, Leta pe sibvansyonnn tu kalite liniversite prive. Guvernman pa pip enn mo lor ki li pu fer pu tu sa zanan ki finn sibir esek total so "Extended program" ki ti ranplas enn sistem Prevok ki ti pe mars ase byin.

Kote lozman, ena de lanons ki sinboliz enn defet pu Guvernman. So 12,000 lakaz inn vinn 8,000 lakaz ki li viz pu konstrir. E kote ranplas lakaz lamyant, li pa finn pip enn mo. Li finn zis mansyonnn ki pu "tir pano lamyant" e "rehabilitation ex-CHA houses", ki deza Guvernman finn ofer depi 10 an par la. Par kont, Bidze Padayachy lane dernyer 2022-23 ti met dekote enn som kapital Rs800 milyon pu ranplas lakaz lamyant ar enn nuvo lakaz, lor enn peryod 2 an. Enn Unit ti mem met dibut pu asir sa. Me, asterla dan Bidze, pena enn mo lor la. Ki sa vedir?

An zeneral, olye gran mezir pu prodiksyon lor gran lesel ek pu kreasyon anplwa, Guvernman finn vini ar enn seri propozisyon paternalist ki viz pu alez sa povrete ki sistem kapitalist persiste kree.

*Rada Kistnasamy,
pu LALIT,
2 Zin 2023.*

TAX DIREK UBYIN TAX INDIREK? KI PLI BON PU KLAS TRAVAYER?

Bidze 2023-2024 fek vote dan Parlman. Parmi bann mezir ki ti anonse par Minis Finans ena bann sanzman o-nivo tax.

Ansyan barem Innkom Tax: ti deza “progresif”

Kote Innkom Tax, ti deza ena enn barem “progresif” kot pursantaz tax li ti pli for lor bann reveni ki pli lao. Li ti mars kumsa :

Lor premye Rs700,000 reveni anyel ki taxab, setadir apre bann “dediksyon”: pey 10% tax.

Lor prosenn Rs275,000: pey 12.5%.

Apartir Rs975,000: pey 15%.

(“Dediksyon” se bann rediksyon dan montan reveni ki pu takse, par egzant, si u ena enn depandan)

Nuvo barem

Sanzman ki’nn amene dan bidze 2023: finn kas bann nivo reveni an pli buku seksyon avek diferan montan.

E asterla pursantaz tax li kumans par 0%, vinn 2%, 4%, 6%....ale mem ziska 20%.

Abolisyon “Solidarity Levy” 25% lor reveni Rs3,000,000

Me an-mem-tan guvernan finn aboli enn tax 25% (“Solidarity Levy”) lor reveni apartir Rs 3 milyon par an.

Anu get inpe kuma sa bann sanzman la afekte dimunn avek diferan nivo reveni.

Mazorite travayer ki pey inkom tax benefisye enn tigit

Par egzant, enn dimunn ki tus ziska Rs390,000 par lane (Rs30,000 par mwa) li vinn lor 0%, donk li pa pu pey Innkom Tax ditu. Avan li ti pey byin-byin tigit aköz li ti pe benefisye de enn exanpsyon.

Kad mwayin benefisye plis

Enn dimunn ki tus Rs800,000 par lane (anvinn Rs61,500 par mwa) li ekonomiz Rs50,700 avek sanzman dan barem Innkom Tax.

Gro salarye benefisye buku

Enn dimunn ki tus Rs6,500,000 par lane (Rs500,000 par mwa) li pu gaynan par plis ki Rs188,000.

Remarke ki sa li sirtu aköz finn aboli “Solidarity Levy” 25%.

Sa li konsern bann sanzman e so lefe, kan osi konsider abolisyon “Solidarity Levy”.

Bare “progresif” li anfaver travayer

Me selma, par prinsip enn barem ki progresif e gradye, kot seki tus plis zot pey enn pli gro pursantaz, li tuzur enn bon zafer.

Tax “direk”

Innkom Tax li form parti seki apel bann “tax direk”. Sa li parski guvernan pran li direktman ar u. Lezot legzanp tax direk se tax imobilye, tax lor konpayni (“Corporate Tax”) ubyin tax lor fortinn (“Wealth Tax”) kuma ena dan sertin peyi.

Tax direk, par egzant Innkom Tax, plis dan faver travayer

Laplipar bann tax direk swa zot pran enn pli gro montan depi bann individi ki tus pli buku (par egzant Innkom Tax), uswa zot inpoze zis lor bann ki posed buku (par egzant, tax lor fortinn - “Wealth Tax”).

Par egzant, Innkom Tax li kapav dizon 20%. Lerla dimunn ki tus pli buku, so 20% ki li pu peye pu reprezant enn pli gro montan tax. E anfet, kuma nu finn truve, kapav mem fer pursantaz la dan enn fason “progresif”, gradye, kot dimunn ki tus plis zot pey enn

pli gro pursantaz/proporsyon zot reveni.

Lezot tax direk osi

Anu get enn lot tax direk: tax imobilye. Kan ti ankor ena sa tax la, propriyeter lakaz ek batiman ki so valer pli ot, zot ti pey enn pli gro montan tax.

Ena peyi kot ena tax lor gro fortinn (“Wealth Tax”). Sa se zis dimunn byin ris ki peye.

Tax “indirek” afekte plis travayer e dimunn mizer

Par kont, ena bann tax ki afekte plis travayer e dimunn mizer.

Legzanp pli sinp se “Sales Tax” ubyin VAT ki tu konsomater peye kan nu pe aste lartik dan tabazi, labutik, sipermarse, magazin, lafarmasi, kinkayri, etc. Dan Repiblik Moris, 15% VAT li fini inkliir dan bann pri ki afise. Me ena lezot peyi kot azut VAT la kan pe al peye lor lakes.

Apel sa enn tax indirek parski u pey tax la indirekteman a guvernan kan u pe aste lartik.

Anu sipoze guvernan deside pu ogmant VAT lor medikaman dan lafarmasi, sorti 15% vinn 25%.

Enn travayer lizinn e enn manejer lizinn tulede pu pey medikaman pli ser dan lafarmasi. Zot tulede pu pey plis VAT kan pe aste medikaman. Me selma, sa VAT ki travayer la pe peye lor medikaman, li reprezant enn pli gro proporsyon so lapey. Alor ki pu sa manejer la, VAT la pu tuzur form enn tipti proporsyon so lapey.

Ogmantasyon VAT la inn afekte travayer la plis. Tax indirek kuma VAT, li taxe dimunn mizer enn pli gran proporsyon so reveni ki li taxe enn dimunn ris. Li inzis net.

Tax indirek lor sigaret

Anu asime ki enn travayer ek enn kad zot tulede fime pu enn valer Rs2,000 sigaret dan enn mwa.

Apart VAT, se sirtu “excise duty” byin ot lor sigaret ki afekte pri sigaret.

Anu sipoze ki dan sa Rs2,000 la, Rs1,000 se tax (“excise duty” +VAT).

Anu gete asterla ki sa Rs1,000 tax indirek la reprezante dan lapey enn travayer. Si nu pran legzanp enn travayer ki tus Rs20,000 par mwa, li reprezant 5% so lapey, ki li peye kuma enn tax indirek lor sigaret. Par kont, pu enn kad ki tus Rs100,000 par mwa, sa Rs1,000 tax indirek lor sigaret reprezant zis 1% so lapey.

Donk klerman kan pe ogmant tax indirek, sa afekte plis bann travayer e dimunn ki tus mwins.

Ala kifer LALIT finn depi byin lontan fer kanpayn pu:

Ogmant tax direk! Bes tax indirek.

Deza dan *Revi LALIT no. 57* ki ti sorti an Oktob 1983, nu truv enn lapel a muvman sindikal pu pa tom dan pyez amenn kanpayn kont Innkom Tax.

Ogmant barem li kont travayer

Muvman sindikal e lezot organizasyon finn suvan tom osi dan pyez pu demann ki ogmant barem Innkom Tax.

Ki sa vadir? Anu sipoze barem Innkom Tax li kumsa:

Lor premye Rs700,000 reveni anyel ki taxab: pey 10% tax. Lor prosin Rs275,000: 12.5%. Apre sa: 15%.

Sipoze guverman ogmant barem la kumsa: Premye Rs975,000: 10%. Prosin Rs500,000: 12.5%. Apre sa: 15%.

Sa sanzman la li pu plis benefisyè dimunn ki gayn gro reveni. Travayer e dimunn ki tus tigit, swa zot pa benefisyè ditu ubyin byin tigit.

Bidze 2023: tax indirek ogmante

Avek bidze 2023, mem si guverman pe aboli VAT lor 15 prodwi esansyel, nu truv valer total VAT ki guverman pe plann pu resevwar li pu ogmante depi Rs49.4 milyar pu vinn Rs61.5 milyar.

Sa tandans li pa bon pu klas travayer. Parski bann tax indirek zot afekte plis travayer e dimunn mizer. Zot pey enn pli gran pursantaz zot reveni kan zot pey sa tax la, mem li indirek.

Bes tax indirek, mont tax direk

Klas travayer bizin amenn kanpayn pu ki diminye bann tax indirek kuma par egzanp VAT. E pu ki ogmant bann tax direk kuma par egzanp demye pursantaz Innkom Tax lor bann gro-gro reveni, ubyin pu ki ogmant tax lor bann konpayni (“Corporation Tax”), ubyin pu ki introdri enn tax lor bann gro fortinn (“Wealth Tax”).

REDIKSYON DEPANDANS LOR DOLAR AMERIKIN

Aksantye “De-Dolarizasyon”

Dan tu nuvel dan lemond, dan tu biltin nyuz TV, nu pe tann buku koze lor enn nuvo konsep, “de-dolarizasyon”. Mem MBC finn ena plizir item nuvel lor sa tandans “de-dolarizasyon” la. Ala enn explikasyon lor ki ete sa rediksyon ki pe aksantye lor dependans lor dolar U.S.

“Lamone rezerv”

Parski ena komers e lezot tranzaksyon ant diferan pei, li pa fer sans pu enn pei gard tu so rezerv lamone dan selman so prop lamone lokal. Se pu sa ki tu pei ena zot rezerv an deviz etranzer. E normalman bann pei pu gard zot rezerv deviz dan sa deviz ki servi pli buku dan bann tranzaksyon ant pei. Samem ki apel enn “lamone rezerv”.

Reflet ezemoni

Depi lafin Dezyem Ger Mondyal an 1944 ziska zordi, se dolar Amerikin, dolar Leta Zini, ki’n okip sa pozisyon kuma “lamone rezerv” pu lemond.

Me li pa ti tultan kumsa.

Avan sa, pandan byin lontan se lamone Grand-Bretayn, liv sterling, ki ti lamone rezerv pu lemond. Me liv sterling ti kumans perdi so plas apartir lafin Premye Ger Mondyal.

Byin lontan avan sa, lamone Lafrans ki ti lamone rezerv. E pli avan ankor, ti ena lamone Lespayn.

O-fet itilizasyon zot lamone kuma lamone rezerv pu lemond ti reflet ezemoni e pozisyon dominan sa bann pei la, enn apre lot, a diferan moman dan listwar.

Dan listwar, ti ena dominasyon

Remarke osi ki, kan guverman diminye Innkom Tax ubyin bann lezot tax direk, li suvan konpans sa par ogmant bann tax indirek kuma VAT. E sa li klerman kont lintere klas travayer e dimunn mizer.

(Sa lartik la li inspire depi enn lartik avek tit “KI ETE ENN BIDZE” ki kamarad Ram ti ekrir dan *Revi LALIT no 57*, ki ti sorti an Oktob 1983. Tit Revi la: “BIDZE PU KI?”)

Rosa

kolonyal par Lespayn, Lafrans e lerla Grand Bretayn. Apre sa, listwar finn ena ezemoni inperyalis Amerikin.

Donk depi 1944, laplipar tranzaksyon ant pei (komers, investisman, repeyman det, par egzanp) zot fer an dolar Amerikin. Bann tranzaksyon prodwi petrolye osi.

Formasyon zonn Euro

An 1999, mazorite pei Eropein ti aret servi zot lamone lokal e ti kumans servi lamone Euro.

Sa, li ti enn gran devlopman e sartin ti panse ki Euro ti pu byin vit kumans pran plas dolar Amerikin kuma enn lamone rezerv pu lemond.

Me sa kalite sanzman-la normalman pran letan. E bann problem ekonomik (sirtu apre kriz finansye 2007 e kriz Lagres e Lespayn 2010), e problem politik dan zonn Euro finn retard lamonte Euro pu sey ranplas dolar Amerikin.

Lefe sanksyon Amerikin

Parmi bann pei ki ti kumans sifte zot rezerv depi dolar Amerikin pu al dan Euro, ti ena sa bann peyi ki ti sibir sanksyon ekonomik depi Leta Zini. Sa bann sanksyon la ti anpes sa bann pei la fer tranzaksyon an dolar Amerikin e ti viz donk pu izol zot depi sistem finansye ek moneter internasyonal.

Bann pei ki ti viktim sanksyon Amerikin ti kumans fer tranzaksyon, komers tusala dan lezot deviz kuma Euro e lamone Lasinn (yuann). Parmi ti ena Kiba depi 1999. Kore di Nor depi 2002.

Liran depi 2007. Venezuela depi 2018.

Sanksyon USA kont Larisi

Pu penaliz Larisi aköz lager ek Ikrenn, Leta Zini finn blok rezerv dolar ki guvernan Larisi posedé e ki li garde dan labank santral dan Leta Zini e lezot pei pu enn valer 300 milya dolar. Dan letan normal, buku tranzaksyon pu komers, investisman, ets, peye an dolar.

Sa “sanksyon” depi Leta Zini kont Larisi li fer perdi konfyans dan sistem finansye e moneter ki domine par lamone Leta Zini, dolar.

Sa, li’n anmemtan ankuraz Larisi e Lasinn pu kumans sorti depi itilizasyon lamone dolar pu bann tranzaksyon e osi kumans sorti depi sistem finansye e moneter ki domine par Leta Zini.

Samem tandans ki apel “De-dollarizasyon” (“*de-dollarization*”).

Apar bann alye ki pros ar Leta Zini, laplipar pei pa finn zwenn ansam ar Leta Zini pu adopte sanksyon kont Larisi.

O-kontrè zot finn trankilman ranforsi zot lyin ar Larisi e Lasinn pu zisteman diminye zot depandans lor lamone dolar e sistem finansye ki domine par Leta Zini.

Itilizasyon lamone Lasinn (Yuann) pu komers

Pandan dernye lane, non selman Larisi me osi buku lezot gran pei (inkli Brezil, Larzantin, Pakistan e Bangladesh) finn kumans servi lamone Lasinn (yuann) ubyin zot prop lamone kan zot pe bizin peye pu tranzaksyon internasyonal.

Rezyon Larabi pu petrol e gaz

Dan rezyon Larabi osi, buku pei pe kumans interese pu diminye depandans lor dolar. Enn konsansis pe devlope pu servi plis lamone lokal ubyin lamone Lasinn (yuann) pu peye pu tranzaksyon kot pe aste/vann prodwi petolye e gaz. Resaman, Lasinn e Emira Arab Ini (“UAE”) ti fer zot premye gran tranzaksyon ki peye an lamone Lasinn (yuann).

Nuvo lamone internasyonal

Anmemtan bann pei ki form parti sa grup ki apel “BRICS” (Brezil, Larisi, Lenn, Lasinn e Sid Afrik) zot pe travay ansam pu develop enn nuvo lamone internasyonal.

Mem si dolar Amerikin ankor reprezant 60% bann rezerv deviz onivo mondyal, ena klerman enn

tandans pu sorti depi dolar. E sa tandans la finn multipliye par anviron 10 fwa pandan sa dernye enn lane la.

Muvman pu sorti depi dolar (“de-dollarizasyon”) li enn fe. Li enn tandans kler. Kestyon ki poze se plito: a ki vites sa pu arive?

Kapitalism finansye

Ziska ler, depandans lor dolar Amerikin fer ki buku lekonomi dan lemond sibir lefe bann desizyon ki pran dan Leta Zini.

O-fet depandans lor dolar Amerikin kuma lamone rezerv finn fer ki buku fon ek kapital finn rant dan bann labank Amerikin. Sa finn benefisye sirtu klas kapitalis ki dan sektor finansye. Sirtu dan sistem banker Amerikin, sirtu dan laburs Amerikin (“Wall Street”), e dan bann gran konglomera internasyonal. E osi dan sektor militer lindistri zarm, ki lye buku ar kapital finansye.

Tusala inn osi permet Leta Zini sutenir enn politik lager kontinyel o-nivo mondyal, anplis de dominasyon finansye lor enn gran parti lemond.

Rosa

LAKAZ LAMYANT

PPS, Depite ek ofisye CAB pa okuran desizyon Guvernan

LALIT ti truv li byin trakasan kan dan nuvel lor MBC dan mwa Avril, PPS Prakash Ramchurrun ek depite Sandra Mayotte dan sirkonskripsyon No.14 osi byin ki ofisye CAB ti fann konfizyon parmi abitan dan lakaz lamyant. Zot ti pe explik lor demars ki bizin fer kan pe anlev zot lakaz, lor lonn Housing avek lamone kul dal. Manyer zot ti pe koze ti kree buku konfizyon kumsidire guvernan finn abandonn so desizyon ki ti pran dan bidze 2022-23 pu retir lakaz lamyant e pu ranplase par lakaz beton lor sarz guvernan mem. Abitan lakaz lamyant ti byin trakase apre sa nuvel MBC la e ti krwar ki Guvernan pe met aryer apre desizyon dan bidze

2022-23 kot ti fini prevwar Rs800 milyon pu ranplas lakaz lamyant. Sa desizyon ki ti pran reprezant enn viktwar pu lalit ki abitan site lamyant, lorganizasyon sindikal ek parti LALIT finn amene pandan plis ki 20 banane lor lakaz lamyant danzere ek neseseite pu ranplas zot.

Pu ki pena konfizyon, apre sa nuvel MBC la, LALIT finn pran linisyativ pu ekrir formelman Minis Lozman, Steve Obeegadoo pu enn rankont pu dimann eklersisman. Sa rankont ti vinn plis irzan sirtu apre diskur bidze sa lane la, kot pa finn fer okenn mansyon sa plan pu ranplas lakaz lamyant, nonpli ki finn ariv Rs800 milyon ki ti anonse lane dernyer. Minis Padayachy chomtayt e

mansyonn zis Rs40 milyon su item “Removal and Rehabilitation of ex-CHA houses”.

Minis lozman finn refer nu demand a NHDC ki finn dakor pu enn rankont, ki ti ena lye le 6 Zin.

Sa minits ki swiv reprezant kontrandi ki finn sorti apre rankont la, enn kontrandi ki finn verifye e konfirme par Vijay Naraidoo, Ofisye Responsab pu plan Ranplasman Lakaz Lamyant NHDC. Sa pu ede pu manb LALIT ek abitan lakaz lamyant gard enn rikord e fer swivi lor lintansyon guvernan, a ki pwin zot serye lor zot desizyon pu anlev lakaz lamyant ek ranplase par lakaz beton.

KONTRANDI RANKONT EK NHDC

Lalit ek reprezantan 3 site lamyant finn fer enn rankont formel ar Yunit NHDC ansarz pu kone kot exakteman Guvernman finn arive avek proze ranplas lakaz lamyant.

Reynion ti fer Mardi 6 Zin, 2023, 9am, NHDC dan Nexteracom Tower no. 1, Ebene

Prezan ti ena:, pu **NHDC** Vijay Naraidoo ek Surendra Museliah, pu **Abitan Lakaz Lamyant** [depi 3 site kot konstrir avan], pu *Site Goodlands*: Guy Sylvio, *Site La Ferme*: Shanti Marc ek Madam deux Novembre, pu *Site Henrietta*: Roger Hussein, e pu **LALIT** – A.Ah-Vee, R.Lallah

Rapor NHDC lor kot inn arive

Vijay Naraidoo finn explike ki sa rankont-la li swit a let ki LALIT finn avoy Minis Lozman pu dimann li ki pe ariv plan ranplasman lakaz lamyant. Li finn explike ki:

1. Depi Oktob-Novam 2022, ofisye NHDC ek Minister Lozman pe al lor tu bann sayt dan pei kot ena lakaz lamyant pu fer enn resansman;

2. Dan Goodlands, La Ferme, Henrietta ek Dubreuil, finn pran mezir pu konpran kimanyer pu ranplas lakaz;

3. Dan Goodlands, La Ferme, Henrietta, Dubreuil finn selekte 8-12 fami ki zot lakaz pu ranplase. Seki pa ti ankore fer afidavit, NHDC finn organiz transpor e fre avwe pu ki fer afidavit. Ena abitan ki pankor sumet papye nesaser pu ki fer afidavit;

Kan fini fer afidavit bizin pran mizir ki bizin pu nuvo lakaz. NHDC fini pran mizir dan La Ferme. Aster zot pe al Dubreuil.

4. Ena 2 dizaynn pu ranplasman lakaz ki bizin ariv a 60m². Kot lespas tro restrin, finn fer enn dizaynn 30m² kot ena letaz;

5. Ena abitan deza ena lespas kot zot finn mont an-beton akote seki vedir zot pa bizin lokasyon Rs6,500 ki inkli dan plan ranplasman lakaz e ena ki bizin sa lokasyon-la an-atandan ki ranplas zot lakaz lamyant.

6. Prosesis demolisyon organize par seksyon Solid Waste Management Minister Lanvironnman pran 2 mwa,

lerla bizin rod permi konstrikasyon (BLUP), rod kontrakter lerla prosed a ranplasman alor prosesis-la pu pran apepre 9 mwa;

7. Reinyon explikasyon pu abitan pe kontinye e fek fer enn dan Souillac kot ti invit abitan Batimaraais, Camp Diable e Bois Cheri osi.

Propozisyon delege ek LALIT

Delege ek Reprezantan LALIT prezan finn fer bann pwin e propozisyon swivan:

1. Etan done pena desizyon Kabine Minis u mem kominike Minister ofisyel u mem deklarasyon ofisyel Minis Lozman ki pu ranplas lakaz lamyant; etan done ki bidze 2023-2024 finn mansyonn zis “Removal and Rehabilitation of ex-CHA houses”, li pa kler ki pe ariv sa plan ranplasman lakaz lamyant.

Ofisye CAB e PPS pa okuran ki ena plan ranplasman lakaz lamyant alor suvan zot dir ki ena zis plan pu retir lamyant ar sibsid NHDC pu materyo e dal ziska tan.. MBC TV so reportaz lor rankont dan sirkonskripsyon no. 14 ki nu finn fer mansyon dan nu let, li enn lexanp.

Etan done plan-la, li lor 2 an, 1 an fini pase e pankor ena ranplasman okenn lakaz, tu abitan byintrakase ki pa pu ariv ziska ranplasman lakaz lamyant;

Alor nu propoz enn kominike ofisyel Minister pu ki ofisyaliz sa plan ranplasman lakaz lamyant-la ek enn kalandriye pu abitan kone kimanyer sa plan ranplasman-la pu konkretize dan lapratik kumsa abitan tu landrwa kapav fini gayn letan planifye;

2. Li pa rezonab pu tard plan ranplasman lakaz lamyant aköz ena dimunn ki pena papye. Alor kan abitan pe tarde, pran lot ki an-mezir fer afidavit tuzur e anmemtan, etan done pena kriter klas lor kimanyer pe swazir sa premye dizenn fami ki zot lakaz pu ranplase.

Nu propoz ki ena kriter an-ord priyorite kler:

a) Kot ena dimunn ki ena problem lasante liye a lamyant – problem respiratwar u kanser u problem alerzi;

b) Ki so lakaz li zis ena lamyant setadir li pa finn kapav azut lasam an-beton;

c) Ki pli aze pu ki evit ki gayn plis problem pu fer afidavit.

Lakor ki finn sorti dan rankont

Vijay Naraidoo finn pran langazman dan rankont ki:

1. Li pu chek sa item bidze “Removal and Rehabilitation of ex-CHA houses” pu gete sipa li inkli ranplasman lakaz; [Nu finn resevwar konfirmasyon depi V. Naraidoo le 23 Zin 2023 pu dir ki totalite sa Rs40M pu al dan rekonstrikasyon, lokasyon ek afidavit].

2. Li pu fer enn rankont avek tu ofisye CAB pu explik zot lor plan ranplasman lakaz e lor kestyon rankont avek PPS, li pu pran sa kestyon la avek top management ek minister lozman;

3 a) Ki li dakor ki pa kapav tarde aköz pe atann dimunn amenn papye ki manke pu fer afidavit e ki bizin pran lot abitan ki an-mezir fer afidavit tuzur.

b) Li finn osi dir ki NHDC pu konsider sa 3 kriter ki nu finn propoze lor lekel ranplas lakaz abitan an priyorite dorenavan, me ki abitan ki fini mezir so lakaz, pa pu kapav met aryer e retir li lor lalist.

4. Li pu inform LALIT osito ki li gayn linformasyon osize desizyon ki pran lor tu sa bann kestyon-la.

Abitan lakaz lamyant kapav kontakte li uswa Surendra Museliah NHDC lor 468-7020 pu gayn plis ranseynman.

Minitis R.Lallah ek A Ah-Vee, verifye e apruve par V.Naraidoo pu NHDC apre amandman par email 21 Zin 2023 . Kopi a Minis Lozman Hon S. Obeegadoo ek Abitan Lakaz Lamyant

Sekter Konstriksyon

Nu ena plezir pibliye enn lartik par enn travayer konstriksyon.

Li pe partaz so lexperyans kuma enn travayer dan sekter konstriksyon.

Sa lartik enn kontribisyon dan seri “transmisyon akselere konsyans deklas”.

Mem si konsyans deklas, li enn reflet enn konsyans kolektif,

li osi vre ki li depann lor lexperyans sak travayer – e lor transmisyon sa lexperyans la.

Kan mo ti rant travay konstriksyon, mo ti enn travayer parmi plis ki 1,000 travayer dan enn gran konpayni.

Tu ti ase an-ord.

Mwa, kumansman mo ti enn manev (plitar mo ti vinn mason.) Ti osi ena travayer depi lezot seksyon e osi depi lezot konpayni kuma konkasez. Dan konpayni la ti ena so sofer, anfle, sarpantye, menizye, plonbye, elektrisyen, suder, ferayer, ek seki kas zis zetriye, ziska dimunn pu fer netwayaz.

Nu ti travay Lindi a Vandredi 8 ertan par zur, plis Samdi 5 ertan par zur. Nu ti gayn nu konze sik ek lokal, an-ord. Patron ranburs nu transpor ki nu ti’n peye. Nu ti anplwaye. Nu ti anplwaye par patron.

Gran mazorite travayer ti travay kumsa.

Pandan 10 banane, mo ti travay kumsa. Mo ti travay pu enn gran konpayni pu lafami Dalais (BCE), apre pu General Construction, e lerla pu enn konpayni dan grup Rawat.

Lerla, ep! kumans gayn travay latas. Apre li finn vinn enn sistem kot nu gayn enn but travay pu rande, apel sa “defason”. Pa kone kot sa sorti. Sa vedir travay kumans gate. Travay latas li pa bon, konpare ar travay kuma anplwaye. Li pa bon pu travayer, setadir. Defason li pli pa bon ankor pu travayer. Seki zenn kapav prodir plis, me seki pe vinn vye, zot pa kapav. Li parey pu seki kumans sufer kit maladi. Li pa futi travay ase. Li inzis.

Apre, plitar patron kumans kareman abiz lor travayer. Sa posib aköz nu nepli anplwaye.

Pa kone kimanyer patron inn reysi sa ku la. Me, mo sey explike.

Anmemtan, patron kumans fer nu travay 45 ertan dan 5 zur, Lindi a

Vandredi. Sa osi pa ti enn sanzman pu rann travay pli fasil pu travayer. Li ti vinn pli pir. Kan patron bizin nu travay Samdi, li zis donn lord.

Antretan, patron ti kumans vann so kamyon ar sertin travayer, pu fer sa travayer la vinn enn “ti-kontrakter”. Sa ti arive, mo krwar, omilye bann lane 1990. Kamyon, dapre sa “lavant” la, vinn pu travayer, me beket ki bat beton, e ki atase ar kamyon, li res pu patron. Sa vedir patron kontrol sa su-kontrakter net. Sa vedir su-kontrakter pa kapav mem pran travay ayer.

Enn zur, top manejer, gran sef, ti apel tu travayer, fer kuma enn miting. Li dir nu tu pu vinn ti-kontrakter apartir asterla. Li, li pu donn nu travay defason. Diskisyon leve. Patron pa’le donn linpsem. Travayer inn lev kont li. Travayer pa finn aksepté.

Alor, patron finn aret zot tu. Met tu deor, apar enn poyne. Kumsa, li nepli ena anplwaye. Me, li finn donn linpsem.

Kumsa, sa ti arive.

Zordi, tu inn dereglemante. Li drol terib. Me, patron tuzur kontrol tu. Li kontrol tu.

Me, asterla li ena so gro kontrakter, ki anba li ena so mwayenn kontrakter, e anba li enn

seri ti-kontrakter. E sakenn ki travay sipoze anrezistre, gayn enn “BRN” (*Business Registration Number*), lerla u pe travay pu li kuma enn su-kontrakter, u-mem. U gayn enn “but travay.” Kumsa, sa marse.

Me, li enn lazeng.

Patron vini, li dir li estim enn travay, dizon, Rs1 milyon. Li dir sa. Me, travayer bizin plede, dir “Abe li vo plis ki sa”. Me, travayer bizin aksepté. Lerla, nerport kan patron dir, “Tel but travay pa bon.” Li zis ena pu dir sa. Li kup Rs25,000. Ubyin nu dir nu finn travay valer Rs50,000, patron dir, “Non, u pa finn travay sa”. Enn-enn kut, si patron byin prese pu fini enn travay, li kapav sede, donn plis pu enn travay.

Me, pena lalwa travay, pena prevansyon aksidan, pena ogmantasyon, pena sik lokal. Ena zis enn kontrakter zot avoye, nu apel li “Marsan Siro”. Kan nu byin ankoler, li vini pu koz bon koze ar nu. Se tu.

Lafin bann lane 1990, nepli ena gran konpayni ki anplway buku dimunn. Ena gran patron, wi. Me, li nepli anplway dimunn. An 1999, patron ti donn mwa demisyon. Li ti gard zis seki ena plis ki 10 an servis. Mo ti ena zis 10 an. Li pa ti pran nuvo. Ti apel sa “degresaz”. Alor, tu sa travayer inn swa kareman lisansye, swa konverti an ti-kontrakter, swa patron donn li grad, li vinn supervayzer. Patron, kuma lepok esklavaz ek langazman, inn kumans fye lor pran travayer depi lot pei, fer travay pu li.

Guvernman bizin fors proprieter sa gro konpayni pran travayer kuma anplwaye. Gradyelman bizin evre dan sa direksyon la.

LM

Nasyon Zini premye fwa Komemor sa expilsyon vyolan

Sa lane la li premye fwa ki Nasyon Zini pe komemor Nakba. Li fer 75 an depi Nakba.

Nakba enn mo Arab ki vedir katastrof, li fer referans sa deplasman 750,000 Palestinyin an 1948 kan Israel ek so milis arme finn atak lavil, vilaz Palestinyin, finn deposed abitan Palestinyin de zot propriyete, finn fors zot pu exile e redwir a refizye. Dapre Biro Santral Statistik Palestinyin ena, zordi 4 milyon refizye Palestinyin dan lemond. Nakba osi refer li ar Israel so politik pu eradik lexisans mem lepep Palestinyin. Li enn zurne pu lemond rapel sa linzistis istorik ki lepep Palestinyin finn e pe kontiyne sufer.

Israel e sertin so bann alye dan Lerop tuzur opoz rekonesans Nakba. Parmi pei ki finn vot kont rezolisyon Nasyon Zini pu komemor Nakba ena Israel, Lostrali, Lotris, Kanada, Denmark, Lalmayn, Laongri, Litali, Langleter ek Lamerik.

Sa 75 an depi Nakba ek kreasyon leta Israel finn marke ar konfli sanglan, opresyon, destriksyon ek lamizer pu Palestinyin. Kolonizasyon Palestinn konsidere kuma enn parmi bann pli brital ki finn ena sa syek la. Depi sa lepok la Israel finn kontiyne reprim e tuy Palestinyin, aret e anprizonn zot zanfan, demoli zot lakaz, sezi e kokin later Palestinyin, agres militerman pei ki so vwazin. Depi 2007 Israel finn inpoz enn blokis total lor Gaza so akse par later, lamer ek aeryin.

Israel zame pa finn ena okenn repi dan so politik ekspansyonis, pu etann so kolonizasyon e so lokipasyon militer teritwar Palestinn. Zordi ena 144 koloni Israelyin dan West Bank ek 12 dan Zerizalem Est.

Depi Desam 2022 ena enn nuvo guverman ki inklir lextrem drwat dan Israel. Depi sa guverman la opuvwar represyon larme ek vyolans kolon Israelyin kont Palestinyin pe ogmante. Israel pe ankuraz e apruv ankor plis koloni dan Wes bank, larme Israel pe

regilyerman atak Palestinyin sirtu dan Nablus, Jenin ek dan Gaza. Dan enn sel zurne lafin Me finn ena 30 Palestinyin ki'nn mor ek plis ki 90 blese dan latak depi avyon Israelyin lor Gaza.

Me lepep Palestinyin zame pa finn bes lebra kont Israel. Zordi kanpayn internasyonal Boykot, Dezinvestisman, Sanksyon (BDS) kont Israel pe gayn lanpler. Ena osi konsansis parmi lorganizasyon drwa imin Palestinyin, Israelyin e internasyonal e osi exper Nasyon Zini pu deklar Israel enn leta Aparteid.

Depi Avril plizir sindika Pales-

tinyin finn lans enn lapel a tu sindika, federasyon sindikal dan lemond pu kontribye dan sa muvmman kont Aparteid Israel. LALIT, ki enn manb Solidarite Morisyin ar Lepep Palestinn (SOMALP) pe sirkil sa lapel la parmi bann federasyon sindika dan Moris. Deza MLC, CTSP e FPBOU finn azir lor baz demand dan sa lapel la e finn ekrir Premye Minis pu dimann guverman sutenir tu zefor dan Nasyon Zini pu fer investigasyon lor aparteid Israel. (Get zot let a Premye Minis lor paz 34)

AA

Viktwar kanpayn BDS

Muvman BDS finn gayn enn viktwar inportan dan zot kanpayn anfafer liberasyon lepep Palestinyin. Zot finn reysi fer Allied Universal, pli gran konpayni sekirite dan lemond ki posed enn sikirsyal apel G4S, enn konpayni Britanik, pu vann tu seki li reste kuma biznes dan Israel.

Pandan lontan G4S finn ekip prizon Israel ar so sistem sirveyans teknozik. Prizonye politik Palestinyin deteni dan sa bann prizon san okenn prose e suvan zot viktim tortir. G4S finn osi furni lekipman ek servis koloni ilegal Israelyin ek militer Israelyin.

Kanpayn BDS 'Stop G4S' ti lanse par bann lorganizasyon prizonye Palestinyin ek drwa imin an 2012 an sutyin pu lagrev lafin prizonye politik Palestinyin. Sa kanpayn kont G4S ti amenn plizir grup koni onivo internasyonal kuma *Church of Sweden* ek *United Methodist Church*, e osi plizir lazans Nasyon Zini, sindika, liniversite pu dezinvesti depi G4S. Lefe sa dezinvestisman la ki an 2016, fors G4S pu aret ekip prizon Israel, bann chekpoint militer e aret fer biznes dan koloni ilegal.

Israel pran nuvo mezir pu expann kolonizasyon Wes-Bank

Depi Zin guverman Israel finn donn so Minis Finans, Bezalel Smotrich, enn Minis lextrem drwat, puvwar adisyonel pu akseler prosesis konstrikasyon koloni ilegal dan Wes-Bank. Premye Minis Netanyahu finn permet Minis Finans kontum mezir existan depi 27 an pu kapav evit travers par prosesis sis letap pu konstrikasyon koloni. Sa muv politik Netanyahu pe donn Minis Finans kontrol total lor prosesis konstrikasyon koloni. Dayer Smotrich finn deklare: "Nu pu kontiyne develop plan kolonizasyon e ranforsi kontrol teritoryal Israel".

Avan sa nuvo muv la bann koloni dan teritwar okipe Wes-Bank ti su kontrol larme Israel. Ti ena sis faz pu met anplas koloni, e tusa ti kordine par *Coordination of Government Activities on the Territory (GOSAT)*, linstitisyon militer Israelyin ki administre Wes-Bank. Ninport ki sitwayin dan lemond inklir sitwayin Israelyin ti kapav fer obzeksyon pandan bann staz sa prosesis la.

Guverman Israel ar so faksyon lextrem drwat iltra-nasyonalis finn met kuma so premye priyorite ekspansyon koloni dan Wes-Bank. Sa ekspansyon koloni e lokipasyon militer Israel ki vre lakoz eskalad vyolans dan Palestinn. Li pe vinn amenn destriksyon Palestinn.

Zurne Aksyon Boykot Puma

Kanpayn boykot tu prodwi Puma pe pran lanpler. Komite Nasyonal BDS Palestinn ti dekret le 24 Zin enn Zurne internasyonal boykot Puma.

Dan Moris, plizir lorganizasyon manb Solidarite Morisyin Avek Lepep Palestinn: Non a Apartheid Israel! (SOMALP), finn sutenir sa kanpayn la e partisip dan sa Zurne la. Parmi ena LALIT, MLC, CTSP, FPBOU, Centre Goomany ki finn pran foto zot manb ar bandrol uswa pankart 'Boykot Puma' e sirkil foto la lor zot websayt.

Kanpayn Boykot Puma ti lanse an 2018 apre let komin ki 200 klib sportif Palestinyin ti avoy ladireksyon konpayni Puma pu ki zot aret sponnsor Israel Football Association (IFA) aköz dan IFA ena klib ki baze dan koloni ilegal Israel inn instale dan teritwar okipe Palestinn. Sa kanpayn la pe osi atir latansyon lor move tretman ki futborler Palestinyin sibir. Zot regilyerman viktim latak, anprizonman e mem truv lamor.

Anfet boykot li enn parmi bann

metod ki muvman BDS servi pu aret tu sutyin rezim Apartheid Israel resevwar depi linstitisyon sportif, kiltirel ek akademik konplis ar Israel e depi tu konpayni Israelyin ek internasyonal ki pe opere an vyolasyon drwa imin Palestinyin.

Kanpayn BDS viz osi lezot konpayni kuma AXA (konpayni lasirans), Chevron, HP, Sabra hummus, Siemens, Sodastream.

AA

To: The Prime Minister of Mauritius, Hon. Pravind Jugnauth,
1 June, 2023

Dear Sir,

We write to you, as Prime Minister of the Republic of Mauritius, to request that your Government adds the support of the state of Mauritius to efforts at the United Nations to investigate the state of Israel's imposition of Apartheid.

We, as union federations and confederations, are calling on you in response to a formal request made to us by Palestinian trade unions and professional associations. They have asked us to find and accomplish "meaningful actions" in support of the rights of Palestinian workers and of the Palestinian people as a whole, and to end the system of occupation, colonization and apartheid that is being imposed by the Israeli state apparatus on them.

This open letter is such an action, and we hope, by this means, to encourage the elected Mauritian government to give public support at the UN to all moves in favour of exposing the "Apartheid" nature of the Israeli state.

Israel continued colonization and military occupation of Palestinian land means the continued expulsion of Palestinian families, including children and the aged, from their homes. All this violence is perpetrated in order to give way for illegal Israeli settlements to be built, in turn, on this land. As you are aware, let us be precise, Israeli settlements are considered "war crimes" under international law. Also, Israel's systematic destruction of the Palestinian economy, its discriminatory and racist laws being applied, and its restrictions on freedom of movement and association, are considered by international human rights organizations, as well as by numerous United Nations' experts, to be manifestations of "Apartheid". Apartheid, as you know, has also been declared, since 1966, to be a crime against humanity.

The United Nations had qualified the year 2022 to have been the "deadliest year" for Palestinians since the year 2006 – in terms of Palestinians in the Israeli-occupied West Bank. This is due to the increased use of force by both the Israeli military and the more frequently recurrent physical attacks against Palestinians by Israeli settlers, both kinds of violence being perpetrated with impunity. The new extreme-right Israeli regime is actually openly encouraging the military's and the settlers' attacks in the occupied territories.

Through this letter, we, as trade union federations, add our voice in the Republic of Mauritius to that of other unions all over the world to their respective governments, by calling on you, our elected government, to support all efforts at the UN to investigate the Israeli imposition of apartheid, and to go ahead with the reconstituting of the "UN Special Committee against Apartheid" and the "UN Centre against Apartheid" so as to monitor continued apartheid.

Yours sincerely,

Haniff Peerun, for Mauritius Labour Congress (member of SOMALP*)

Reeaz Chuttoo, for Confederation des Travailleurs des Secteurs Publique et Privé (member of SOMALP)

Deepak Benyadin, for Federation of Parastatal Bodies and Other Union (member of SOMALP)

* SOMALP (Mauritian Solidarity with the People of Palestine: No to Israeli Apartheid!)

CC Minister of Foreign Affairs, Hon. Alan Ganoo.